

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

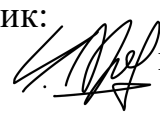
Кваліфікаційна магістерська робота

на тему: **«НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ
УКРАЇНОЮ І КИТАЄМ»**

Виконав:
студент 2 курсу, групи УО-61
спеціальності «Міжнародні
економічні відносини»
освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Полтавський Р.Б.

Керівник:
 к.е.н., доцент Марченко І.С.

Рецензент:

Харків – 2023 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
 Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
 Рівень вищої освіти другий (магістерський)
 Спеціальність 292 – «Міжнародні економічні відносини»
 Освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри міжнародних
 економічних відносин
 імені Артура Голікова
 Казакова Н.А.

« ____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Полтавському Руслану Базарбайовичу

1. Тема роботи

**Напрями активізації торговельно-економічної співпраці
 між Україною і Китаєм**

керівник роботи: к.е.н., доцент Марченко І.С.

затверджені наказом по університету від 03.02.2023 року № 4002-5/248

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2023 року

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

дослідити теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами; виокремити роль торговельно-економічної співпраці між країнами в глобальних умовах розвитку; узагальнити методи дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами; провести аналіз передумов розвитку торговельно-економічної співпраці України і Китаю; дослідити особливості торговельної співпраці України та Китаю в сучасних умовах розвитку; проаналізувати напрями економічної співпраці між Україною та Китаєм в умовах сучасної нестабільності; оцінити взаємозв'язок торговельно-економічної співпраці України та Китаю на їх економічне зростання; запропонувати напрями активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Теоретико-методичні засади дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами
2.	Особливості торговельно-економічної співпраці між Україною та Китаєм
3.	Перспективи активізації торговельно-економічної співпраці України та Китаю

5. Дата видачі завдання 01.12.2022 р.

Студент

Руслан ПОЛТАВСЬКИЙ

Керівник роботи

Іван МАРЧЕНКО

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами	7
1.1. Теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами	7
1.2. Роль торговельно-економічної співпраці між країнами в глобальних умовах розвитку.....	16
1.3. Методи дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами ..	21
Висновки до першого розділу	25
Розділ 2. Особливості торговельно-економічної співпраці між Україною та Китаєм	27
2.1. Передумови розвитку торговельно-економічної співпраці України і Китаю.....	27
2.2. Особливості торговельної співпраці України та Китаю в сучасних умовах розвитку.....	38
2.3. Аналіз розвитку напрямів економічної співпраці між Україною та Китаєм в умовах сучасної нестабільності	55
Висновки до другого розділу	60
Розділ 3. Перспективи активізації торговельно-економічної співпраці України та Китаю.....	63
3.1. Оцінка взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці України і Китаю на їх економічне зростання	63
3.2. Заходи активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм	70
Висновки до третього розділу	75
Висновки	76
Список використаних джерел.....	80

ВСТУП

Обґрунтованість актуальності обраної теми. Актуальність торговельно-економічної співпраці між країнами на сучасному етапі зумовлена рядом факторів, які включають економічні, політичні, технологічні та інші аспекти. З їх урахуванням та динаміки світової економіки, торговельно-економічна співпраця залишається важливою для багатьох країн і є однією з ключових складових їхнього економічного розвитку. Що стосується торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм, актуальність цієї теми обумовлена такими чинниками як перспективи збільшення товарообігу, залучення китайських інвестицій в економіку України, співробітництво в контексті реалізації ініціативи «Один пояс, один шлях», залучення новітніх технологій виробництва, тощо. Актуальність торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм визначається сукупністю цих та інших факторів.

Ступінь вивчення проблеми. Питанням економічного співробітництва України та Китаю присвячено роботи як українських, так і зарубіжних вчених, таких як: А. Гончарук, В. Волосяк, В. Захарін, В. Кіктенко, В. Клименко, В. Лойко, В. Сторчак, Є. Гобова, І. Фурсенко, Л. Власенко, Л. Інін, Н. Скоробогатова, О. Коваль, О. Яценко, С. Герасимчук, С. Корольова, С. Кошовий, Т. Голуб, Т. Осташко, Чжан Хун, Ю. Макогон, Ю. Пойта, Ю. Рамський, Я. Глущенко та інші.

Метою дослідження кваліфікаційної роботи є визначення сучасного стану торговельно-економічної співпраці України і Китаю та напрямів її активізації. Відповідно до поставленої мети завданнями роботи є:

- дослідити теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами;
- виокремити роль торговельно-економічної співпраці між країнами в глобальних умовах розвитку;
- узагальнити методи дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами;
- провести аналіз передумов розвитку торговельно-економічної співпраці України і Китаю;

- дослідити особливості торговельної співпраці України та Китаю в сучасних умовах розвитку;
- проаналізувати напрями економічної співпраці між Україною та Китаєм в умовах сучасної нестабільності;
- оцінити взаємозв'язок торговельно-економічної співпраці України та Китаю на їх економічне зростання;
- запропонувати напрями активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм.

Об'єкт дослідження – розвиток торговельно-економічних відносин країн світу.

Предмет дослідження – особливості торговельно-економічної співпраці України з Китаєм в сучасних умовах розвитку.

У роботі використані **методи** дослідження пов'язані з об'єктом, предметом і завданнями кваліфікаційної роботи магістра. Застосовано як загально-наукові методи дослідження, так і методи економіко-математичного моделювання, а саме: методи регресійного, кореляційного та кореляційно-регресійного аналізу. Для систематизації даних здійснено побудову SWOT-матриці та PESTEL аналізу.

Інформаційною базою дослідження виступили літературні джерела українських та іноземних видань, статистичні дані міжнародних організацій, в тому числі ІТС, офіційні статистичні джерела інформації України та Китаю, різні електронні ресурси. Робота виконана з використанням програмного пакету MS Excel.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тренди розвитку світового господарства в умовах новітніх глобальних викликів», 17 листопада 2023 року, м. Одеса. Назва доповіді: «Оцінка взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці України і Китаю на їх економічне зростання».

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, містить 85 сторінок тексту, 30 рисунків, 12 таблиць. Список використаних джерел включає 61 найменування, зокрема 26 електронних публікацій.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ КРАЇНАМИ

1.1. Теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами

Торговельно-економічна співпраця – це форма взаємодії між країнами, спрямована на забезпечення обміну товарами та послугами, розвиток економічних відносин і спільний економічний прогрес. Основною метою торговельно-економічної співпраці є зміцнення економік країн-учасниць, підвищення ефективності виробництва, розширення ринків збуту та забезпечення взаємних вигід.

Теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці включає різні концепції та підходи, які визначають та пояснюють взаємодію між країнами у сфері економічної співпраці.

В таблиці 1.1 наведено перелік основних економічних теорій, які пояснюють в тому числі і сутність торговельно-економічної співпраці між країнами [2-14].

1. Класична теорія торгівлі. Розглядається теорія добробуту від торгівлі, що виникає внаслідок спеціалізації та обміну. Класична теорія торгівлі є однією з основних теорій, яка вивчає принципи та взаємозв'язки у міжнародній торгівлі. Ця теорія виникла у XIX столітті та була розвинена видатними економістами, такими як Девід Рікардо та Адам Сміт. Основні концепції класичної теорії торгівлі включають:

- запропоновану Адамом Смітом концепцію абсолютної переваги, яка визначає, що країна має абсолютну перевагу в виробництві товару, якщо вона може виробляти цей товар з меншими витратами в порівнянні з іншою країною. За цієї умови, обидві країни виграють від торгівлі, концентруючись на виробництві тих товарів, в яких вони мають абсолютну перевагу.

- розроблену Девідом Рікардо концепцію відносної переваги, яка визначає, що країни можуть отримати вигоду від торгівлі, навіть якщо одна з них має

відносну перевагу у виробництві всіх товарів. За умови, що різниця в вартостях виробництва товарів менша, ніж різниця в їхніх цінах на світовому ринку, країни можуть спеціалізуватися у виробництві тих товарів, виробництво яких є для них менш вигідним.

Таблиця 1.1

Основні економічні теорії, які пояснюють сутність торговельно-економічної співпраці між країнами

Економічна теорія	Сутність
Класична теорія торгівлі	Визначає переваги абсолютної та відносної переваги, що виникають в результаті різниці в продуктивності між країнами
Теорія загальної рівноваги	Розглядає торговельно-економічні відносини у рамках загальної рівноваги, включаючи вплив торгівлі на економіку, розподіл доходів та інші аспекти
Теорія імперфектних ринків	Розглядає вплив несумісності та неповної конкуренції на міжнародну торгівлю, розподіл прибутків та інші аспекти
Теорія зовнішньої економіки	Вивчає взаємодію між країнами та зовнішніми чинниками, такими як світові ціни на сировину, світовий попит та інші фактори, що впливають на торгівлю та економіку
Модель «нової торговельної теорії»	Вказує на важливість економічних мереж, інновацій, спеціалізації та конкурентних переваг у міжнародній торгівлі.
Теорія економічного розвитку	Досліджує вплив торговельно-економічної співпраці на розвиток країн, зокрема, в контексті розвинених країн та країн, що розвиваються.
Інституціональна теорія.	Аналізує вплив інституційних умов на торговельно-економічну співпрацю, включаючи роль правових, політичних та соціокультурних чинників.
Теорія інтернаціоналізації підприємств	Розглядає різні стратегії підприємств у глобальному контексті, зокрема, їхню участь у міжнародних ланцюгах постачання та обмін технологіями

Систематизовано автором за [2-14]

– теорія обміну факторами виробництва, яка розглядає вплив факторів виробництва, таких як праця та капітал, на міжнародну торгівлю. Вона вказує на те, що країни можуть виробляти та експортувати ті товари, виробництво яких вимагає ефективного використання їхніх внутрішніх ресурсів.

– модель вирівнювання обмінних курсів, яка демонструє, які комбінації виробництва двох товарів можливі для країни при різних умовах торгівлі. Вона

вказує на можливості виробництва та споживання країни при різних умовах торгівлі та імпорту.

Ці концепції складають теоретичну основу для розуміння та пояснення того, чому країни взаємодіють у сфері торговельно-економічної співпраці та як вони можуть отримати вигоди від такої співпраці. Теорія абсолютної та відносної переваги залишається ключовою для аналізу такої співпраці

2. Теорія загальної рівноваги [2-14]. Розглядає торговельно-економічні відносини у рамках загальної рівноваги, включаючи вплив торгівлі на економіку, розподіл доходів та інші аспекти. Ця теорія стала основою для розуміння і аналізу торговельно-економічної співпраці, оскільки вона враховує різні сфери економіки та їхні взаємодії в умовах різних ринкових умов. Основні принципи теорії загальної рівноваги, які можуть бути застосовані до торговельно-економічної співпраці, включають:

- закон вирівнювання попиту та пропозиції згідно якого припускається, що ринки саморегулюються, а ціни і кількості товарів на ринках вирівнюються відповідно до попиту та пропозиції.

- рівновага на ринках – ситуація, коли всі ринки (товарів, праці, капіталу) досягають рівноваги, тобто досягається баланс між попитом та пропозицією.

- збалансованість економіки або досягання загальної рівноваги, коли сукупність усіх ринків у стані рівноваги, і враховує взаємодію різних секторів економіки.

- вплив змін на одному ринку на інші ринки – зміни на одному ринку можуть вплинути на інші ринки через взаємодію економічних змін. Теорія загальної рівноваги дозволяє враховувати ці зв'язки при аналізі ефектів торговельно-економічних рішень.

- оптимізація корисності (утилітарного функціоналу) або врахування того, що учасники економіки (підприємства, споживачі) мають обмежені ресурси та максимізують свою корисність чи прибуток.

– моделювання глобальних взаємодій на різних ринках в різних країнах, що є важливим для розуміння глобальних аспектів торговельно-економічної співпраці.

Застосування теорії загальної рівноваги у дослідженні торговельно-економічної співпраці допомагає враховувати взаємодії різних секторів, ринків та країн, а також прогнозувати можливі наслідки торговельно-економічних рішень.

3. Теорія імперфектних ринків [2-14]. Розглядає вплив несумісності та неповної конкуренції на міжнародну торгівлю, розподіл прибутків та інші аспекти. Теорія імперфектних ринків враховує реальність економіки, де ринки не завжди працюють ідеально. Ця теорія може служити основою для розуміння та аналізу торговельно-економічної співпраці, оскільки вона враховує такі аспекти, як неповна конкуренція, несумісність інформації та інші реальні умови, що впливають на функціонування ринків. Основні аспекти теорії імперфектних ринків, які можуть бути застосовані до торговельно-економічної співпраці є такими:

– на ринках може відбуватися неповна передача інформації про товари, послуги та умови торгівлі. Це може впливати на прийняття рішень щодо торговельної співпраці, а також може створювати нерівності між учасниками ринку.

– умови неповної конкуренції, такі як монополія чи олігополія, можуть виникати на ринках. Це впливає на ціни, обсяги виробництва та інші аспекти торгівлі.

– теорія імперфектних ринків враховує вплив економічної влади, яка може виникати внаслідок концентрації виробництва чи контролю ресурсів. Це може впливати на розподіл вигоди від торгівлі.

– в умовах неповної конкуренції та обмеженої інформації можуть виникати трансакційні витрати, пов'язані з укладанням угод та участі в торгівлі. Це може бути важливим аспектом торговельно-економічної співпраці.

- теорія імперфектних ринків враховує можливість втручання держави чи інших регулюючих органів для забезпечення справедливості та ефективності ринків.

- зміни в умовах торговельно-економічної співпраці можуть мати нелінійні ефекти через реальність імперфектів на ринку.

Застосування теорії імперфектних ринків дозволяє краще розуміти реальні умови, в яких відбувається торговельно-економічна співпраця, і розробляти політику, спрямовану на вирішення проблем, що виникають в умовах неповної конкуренції та інших імперфектів ринків.

4. Теорія зовнішньої економіки [2-14]. Вивчає взаємодію між країнами та зовнішніми чинниками, такими як світові ціни на сировину, світовий попит та інші фактори, що впливають на торгівлю та економіку. Ця теорія може служити основою для розуміння та аналізу торговельно-економічної співпраці, оскільки вона охоплює широкий спектр аспектів, пов'язаних із зовнішніми економічними відносинами. Основні аспекти теорії зовнішньої економіки, які можуть бути застосовані до торговельно-економічної співпраці:

- допомагає розуміти, як світові ціни на товари та послуги впливають на ринки країн, які взаємодіють у торговельно-економічних відносинах.

- як торгівля впливає на розподіл ресурсів, споживання та виробництво в країнах-учасниках.

- розглядає участь країн у міжнародних ланцюгах постачання, де окремі етапи виробництва відбуваються в різних країнах. Це важливо для розуміння та оптимізації глобальних виробничих процесів.

- розглядає валютні відносини, обмін валют та валютні курси, що впливає на конкурентоспроможність країн та обсяги торговельних операцій.

- дозволяє розуміти роль міжнародних організацій, угод та домовленостей у сприянні та регулюванні торговельно-економічних відносин.

- враховувати вплив зовнішніх чинників, таких як політика, технологічні зміни, кризи та інші, на економічні відносини між країнами.

Застосування теорії зовнішньої економіки в дослідженні торговельно-економічної співпраці допомагає зрозуміти комплексні взаємодії між країнами та розвивати стратегії для ефективного управління глобальними економічними відносинами.

5. Модель «нової торговельної теорії» [2-14]. Вказує на важливість економічних мереж, інновацій, спеціалізації та конкурентних переваг у міжнародній торгівлі. Модель New Trade Theory, (NTT) виникла в середині 1980-х років та розвивалася в 1990-х роках. Вона відзначається включенням факторів, які раніше були виключені з традиційних моделей торгівлі, таких як диференціація продукції та роль компаній у виробництві. Може бути важливою основою для розуміння та пояснення торговельно-економічної співпраці. Основні аспекти цієї моделі включають:

- країни можуть вирізнятися виробництвом схожих, але відмінних товарів. Це диференціювання може бути результатом різниці в технологічних властивостях, брендингу або інших факторах.

- враховує ефекти масштабу виробництва. Компанії, які мають можливість виробляти великі обсяги, можуть знижувати витрати на одиницю товару, що призводить до конкурентних переваг.

- розглядає взаємодію між компаніями з різних країн на міжнародному ринку. За умови зміцнення міжнародної конкуренції, компанії мають стимули покращувати свою продуктивність.

- дозволяє досліджувати вплив торговельної політики на результати компаній і стратегії, які вони вибирають у конкурентному середовищі.

- диференціація товарів та концепції імпортованих товарів відіграють ключову роль у формуванні конкурентних переваг і споживчого попиту.

- враховує географічні аспекти торгівлі, такі як відстань між країнами та транспортні витрати, що впливають на зовнішню торгівлю.

Застосування моделі «нової торговельної теорії» дозволяє краще розуміти механізми торгівлі в умовах глобалізації та розвивати стратегії для ефективної торговельно-економічної співпраці між країнами.

6. Теорія економічного розвитку [2-14]. Досліджує вплив торговельно-економічної співпраці на розвиток країн, зокрема, в контексті розвинених країн та країн, що розвиваються. Може бути важливою основою для розуміння та сприяння торговельно-економічній співпраці між країнами. Основні аспекти теорії економічного розвитку, які можуть бути застосовані до торговельно-економічної співпраці, включають:

- стадії економічного розвитку. Теорія економічного розвитку класифікує країни за стадіями їхнього економічного розвитку, такими як перехід від традиційного сільськогосподарського до індустріального та постіндустріального суспільства. Розуміння стадій розвитку може вказати на потенційні сфери співпраці між країнами.

- ключові фактори економічного розвитку. Теорія визначає ключові чинники, що сприяють економічному розвитку, такі як інвестиції у людський капітал, інновації, технологічний прогрес, ефективність виробництва та стабільність економічного середовища.

- умови сталого розвитку. Теорія сталого розвитку розглядає можливості забезпечення економічного росту, нешкідливого для природи та соціально справедливого. Такий підхід може вплинути на обрані стратегії торговельно-економічної співпраці з урахуванням екологічних та соціальних аспектів.

- теорія капіталовкладень. Аналіз капіталовкладень та їхній роль у стимулюванні економічного росту може впливати на рішення країн щодо торговельно-економічної співпраці, особливо у сферах, пов'язаних із залученням іноземних інвестицій.

- теорія людського розвитку. Розуміння взаємозв'язку економічного розвитку та соціального прогресу, такого як освіта, охорона здоров'я та інші показники людського розвитку, може впливати на стратегії торговельно-економічної співпраці.

- роль держави. Теорія економічного розвитку розглядає роль держави у стимулюванні та сприянні розвитку економіки. Ефективне використання

державних політик може бути важливим фактором в торговельно-економічній співпраці.

Застосування теорії економічного розвитку дозволяє країнам розробляти стратегії торговельно-економічної співпраці, які сприяють не лише економічному зростанню, але й соціальному та екологічному сталому розвитку.

7. Інституціональна теорія [2-14]. Аналізує вплив інституційних умов на торговельно-економічну співпрацю, включаючи роль правових, політичних та соціокультурних чинників. Може служити важливою основою для розуміння та формування торговельно-економічної співпраці між країнами. Основні аспекти інституціональної теорії, які можна застосовувати до торговельно-економічної співпраці, включають:

- інституційну основу ринків. Теорія досліджує, як інституції впливають на формування ринків та торговельних відносин. Справедливість прав та правил гри може впливати на довіру між країнами та сприяти торговельній співпраці.

- вплив політичних інститутів. Політичні інституції, такі як законодавчі органи та політичні партії, можуть визначати торговельні політики країн та впливати на умови торговельно-економічної співпраці.

- захист прав власності. Інституційна теорія досліджує роль інститутів у захисті прав власності. Наявність чітких прав власності може бути ключовою для розвитку бізнесу та торговельно-економічної активності.

- транзакційні витрати. Інституційна теорія враховує транзакційні витрати, пов'язані з укладанням угод та взаємодією на ринках. Якщо інституції забезпечують ефективність та низькі транзакційні витрати, це може сприяти торговельно-економічній співпраці.

- роль міжнародних організацій. Міжнародні інституції та угоди впливають на умови та правила торгівлі між країнами. Розуміння ролі цих інституцій є важливим для управління торговельно-економічною співпрацею.

- інституційна економіка розвитку. Теорія також вивчає роль інституцій у процесі економічного розвитку. Якщо інституції сприяють сталому розвитку, це може мати позитивний вплив на торговельно-економічну співпрацю.

Застосування інституціональної теорії дозволяє враховувати важливі аспекти, пов'язані з інституційним середовищем, при розробці стратегій торговельно-економічної співпраці та сприяє ефективному управлінню відносинами між країнами.

8. Теорія інтернаціоналізації підприємств [2-14]. Розглядає різні стратегії підприємств у глобальному контексті, зокрема, їхню участь у міжнародних ланцюгах постачання та обмін технологіями. Може служити важливою основою для розуміння та регулювання торговельно-економічної співпраці між країнами. Основні аспекти теорії інтернаціоналізації підприємств, які можна застосовувати до торговельно-економічної співпраці, включають:

- мотивацію для міжнародної експансії. Теорія інтернаціоналізації вивчає причини, що спонукають підприємства до виходу на зовнішні ринки. Це може включати пошук нових ринків, отримання доступу до нових ресурсів, зниження ризиків та інші фактори, які можуть впливати на торговельно-економічну співпрацю.

- моделі етапного розширення. Теорія розглядає різні моделі етапного розширення підприємства на зовнішні ринки. Це може вказати на етапи та стратегії, які підприємства можуть вибирати для розвитку своєї міжнародної діяльності.

- інструменти інтернаціоналізації. Теорія вивчає різні інструменти та стратегії, які підприємства використовують для виходу на міжнародні ринки, такі як експорт, франчайзинг, спільне підприємство, об'єднання та придбання.

- вплив культурних та інституційних чинників. Теорія враховує вплив культурних та інституційних чинників на процес інтернаціоналізації. Розуміння цих аспектів є важливим для успішної торговельно-економічної співпраці між країнами.

- глобальні стратегії підприємств. Теорія розглядає глобальні стратегії підприємств, такі як стандартизація продукції проти адаптації до місцевих ринкових особливостей. Це може впливати на торговельні стратегії та партнерство між країнами.

– ризики та вигоди інтернаціоналізації. Теорія розглядає ризики та вигоди, пов'язані з міжнародною експансією підприємств. Розуміння цих аспектів допомагає країнам розробляти ефективні стратегії торговельно-економічної співпраці.

Застосування теорії інтернаціоналізації підприємств дозволяє краще розуміти механізми та мотивації інтернаціональної діяльності підприємств і сприяє розвитку стратегій для ефективної торговельно-економічної співпраці між країнами.

Використання цих теоретичних підходів дозволяє дослідникам краще розуміти економічні відносини між країнами, прогнозувати наслідки різних торговельно-економічних політик та сприяти розвитку стратегій для покращення ефективності міжнародної економічної співпраці.

1.2. Роль торговельно-економічної співпраці між країнами в глобальних умовах розвитку

Торговельно-економічна співпраця між країнами – це система економічних відносин та обміну товарами і послугами між різними державами. Ця форма міжнародної співпраці є важливою складовою світової економічної системи і включає в себе ряд аспектів, таких як торгівля товарами та послугами, інвестиції, фінансова взаємодія та інші форми економічного обміну [15].

Основні аспекти та сутність торговельно-економічної співпраці між країнами включають такі складові, рис. 1.1.

Основним елементом є обмін товарами і послугами між країнами. Це може включати експорт імпорту різних видів товарів, а також послуг, таких як туризм, консалтинг і т.д. Країни можуть взаємодіяти через інвестиції, якщо підприємства однієї країни вкладають свої кошти або стають власниками підприємств у інших країнах. Обмін фінансовими послугами, кредитами, інвестиційними інструментами та іншими фінансовими засобами є частиною торговельно-економічної співпраці [16-26].

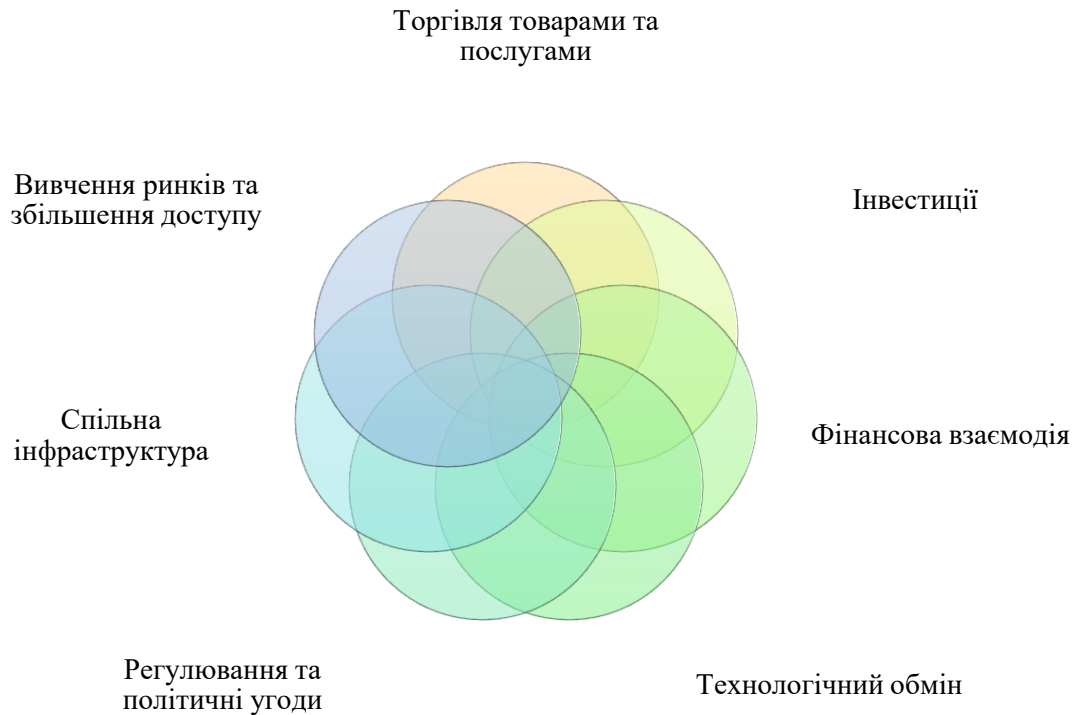

Рис. 1.1. Складові торговельно-економічної співпраці між країнами [16-26]

Країни можуть співпрацювати в області обміну технологіями, науковими розробками та інноваціями для спільного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Уряди країн можуть укласти торговельні угоди, створювати регуляторні рамки та політичні співдружності для підтримки та розвитку економічних відносин. Країни можуть спільно інвестувати в інфраструктурні проекти, такі як транспортні мережі, енергетика, телекомунікації та інше. Країни можуть співпрацювати для вивчення ринків, збільшення доступу до них та розвитку спільних стратегій для розширення економічних можливостей.

Така співпраця визначається різноманітністю інтересів, географією, економічними потребами та політичними обставинами країн. Торговельно-економічна співпраця сприяє спільному розвитку та підвищенню економічного добробуту учасників [16-26].

Торговельно-економічна співпраця грає ключову роль в світовій економіці і має величезний вплив на розвиток країн, формування міжнародних відносин і

підтримання глобального економічного стабільності. Основні аспекти ролі торговельно-економічної співпраці в світовій економіці включають, рис. 1.2.

1. Торговельно-економічна співпраця сприяє збільшенню обсягів торгівлі товарами та послугами між країнами, що, в свою чергу, сприяє економічному розвитку. Збільшення торговельного обсягу часто веде до зростання ВВП, створення нових робочих місць і підвищення життєвого рівня [16-26].

2. Країни співпрацюють через обмін товарами та послугами, використовуючи свої природні ресурси та технологічні можливості. Це призводить до ефективнішого використання ресурсів і може збільшити продуктивність [16-26].

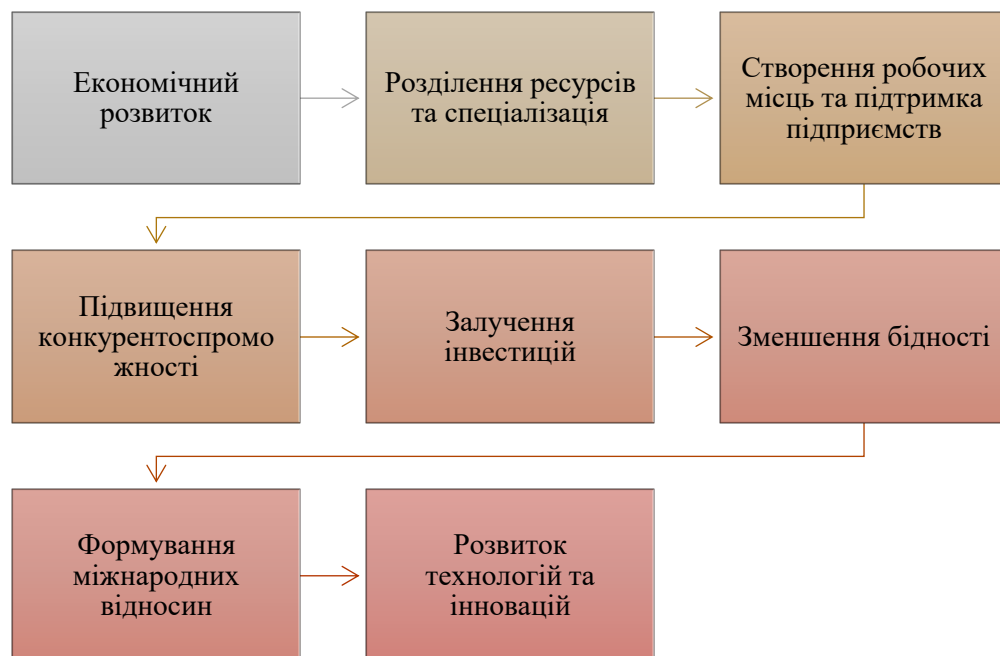

Рис. 1.2. Аспекти ролі торговельно-економічної співпраці в світовій економіці [16-26]

3. Збільшення торговельного обсягу сприяє зростанню попиту на товари і послуги, що може призвести до збільшення виробництва та створення нових робочих місць [16-26].

4. Участь у торговельно-економічній співпраці може підвищити конкурентоспроможність підприємств та галузей країни, оскільки вони стикаються з конкуренцією на міжнародному рівні [16-26].

5. Торговельно-економічна співпраця може сприяти залученню іноземних інвестицій в економіку країни. Це може бути особливо важливим для країн, які потребують додаткових фінансових ресурсів для розвитку [16-26].

6. Розвинена торговельно-економічна співпраця може призвести до збільшення доходів та покращання умов життя для населення, сприяючи зменшенню бідності [16-26].

7. Торговельно-економічна співпраця сприяє формуванню дипломатичних та політичних зв'язків між країнами, що сприяє стабільності та мирному вирішенню конфліктів [16-26].

8. Співпраця між країнами дозволяє обмінюватися технологіями та інноваціями, що сприяє загальному технічному прогресу [16-26].

Торговельно-економічна співпраця, також враховуючи виклики, такі як економічні кризи та геополітичні турбулентності, залишається важливим інструментом для забезпечення стабільності та процвітання в глобальному масштабі [16-26].

Торговельно-економічна співпраця відіграє ключову роль в міжнародних економічних відносинах і визначає рівень інтеграції країн у світову економіку. Ця співпраця має значення як для окремих країн, так і для глобальної системи економічних відносин. Основні аспекти ролі торговельно-економічної співпраці в міжнародних економічних відносинах включають такі елементи, рис. 1.3.

1. Торговельно-економічна співпраця є основним стимулом для зростання глобальної торгівлі. Вона допомагає зменшити торговельні бар'єри, сприяє вільному руху товарів і послуг через кордони, що сприяє зростанню економік [27-33].

2. Країни співпрацюють у формуванні регіональних та міжнародних торгових блоків, таких як Європейський союз, Співдружність Незалежних Держав, Азіатсько-Тихоокеанський регіональний об'єднання (АРЕС) та інші, що сприяє збільшенню торговельного обсягу та розвитку економічних зв'язків [27-33].

Рис. 1.3. Аспекти ролі торговельно-економічної співпраці в міжнародних економічних відносинах [27-33]

3. Торговельно-економічна співпраця може включати укладання торговельних угод, які створюють сприятливе середовище для підприємництва та бізнесу шляхом зниження тарифів, усунення технічних бар'єрів і захисту інтелектуальної власності [27-33].

4. Торговельно-економічна співпраця стимулює залучення іноземних інвестицій та передачу технологій між країнами, що сприяє економічному розвитку та підвищенню інноваційного потенціалу [27-33].

5. Співпраця в області торгівлі може сприяти реалізації цілей сталого розвитку, зокрема заходів з боротьби з бідністю, підтримки соціальної справедливості та захисту навколишнього середовища [27-33].

6. Співпраця у сфері торгівлі енергоресурсами допомагає країнам гарантувати свою енергетичну безпеку та зменшувати залежність від окремих постачальників [27-33].

7. Зміцнення економічних зв'язків через торговельно-економічну співпрацю може сприяти досягненню миру та стабільності, оскільки економічна залежність може стимулювати бажання уникати конфліктів [27-33].

Таким чином, торговельно-економічна співпраця виступає не лише як інструмент економічного зростання, але й як фактор, що сприяє розвитку політичних та соціальних відносин між країнами у міжнародному масштабі.

На світовому рівні існує безліч прикладів торговельно-економічної співпраці між країнами, до найбільш видатних прикладів можемо віднести:

Європейський Союз (ЄС) – найбільший регіональний блок, який об'єднує 27 європейських країн. ЄС виник для сприяння економічній та політичній співпраці між своїми членами. Він має спільний внутрішній ринок, об'єднану торговельну політику та інші форми економічної інтеграції.

Азіатсько-Тихоокеанське економічне співтовариство (АРЕС) – є форумом для економічного співробітництва між країнами Азії та Тихоокеанського регіону. Його метою є стимулювання торгівлі та економічного розвитку, а також забезпечення сталого зростання.

Північноамериканський вільний торговельний договір (Північноамериканський Співтовариство) NAFTA / USMCA був торговельним договором між Канадою, США та Мексикою, спрямованим на створення великої зони вільної торгівлі. Пізніше, в 2020 році, його замінив Угода США-Мексика-Канада (USMCA).

Африканський Союз (АС) – об'єднує країни Африки з метою сприяння економічному розвитку, соціальному прогресу та мирному врегулюванню конфліктів.

Ці приклади вказують на те, що торговельно-економічна співпраця відбувається на різних рівнях, від регіональних блоків до глобальних форумів, і грає важливу роль у формуванні міжнародних економічних відносин.

1.3. Методи дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами

Для дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами перш за все використовуються загальнонаукові методи дослідження, які включають

різноманітні підходи та інструменти, які використовуються для вивчення економічних відносин та торгівлі між різними країнами. До найбільш розповсюджених методів можемо віднести [34-35]:

1. Статистичний аналіз. Аналіз торговельної статистики, такої як імпорт, експорт, торговельний баланс, може надати уявлення про масштаби і структуру торгівлі між країнами.

2. Економетрика. Розробка та оцінка економетричних моделей торгівлі дозволяє визначити фактори, що впливають на торговельні відносини та прогнозувати їх розвиток у майбутньому.

3. Міждисциплінарні дослідження. Розуміння впливу політичних процесів на торговельно-економічні відносини між країнами. Вивчення соціокультурних та соціальних аспектів торговельно-економічної співпраці.

4. Аналіз кейсів торговельно-економічних відносин між конкретними країнами, зокрема дослідження конкретних прикладів може розкрити унікальні аспекти взаємодії між країнами.

5. Методи математичного моделювання. Використання математичних моделей для розуміння і прогнозування розвитку торговельно-економічної співпраці.

Ці методи можуть використовуватися окремо чи комбінуватися для отримання комплексного розуміння торговельно-економічної співпраці між країнами.

Структурно-логічну схему дослідження наведено на рис. 1.4.

Розрахунки проводились за допомогою таких методів як: регресійний аналіз, кореляційний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз.

Кореляційний аналіз є важливим статистичним інструментом в дослідженнях торговельно-економічної співпраці між країнами. Цей аналіз дозволяє визначити ступінь зв'язку між двома чи більше змінними і визначити, наскільки схожі чи протилежні їхні тенденції. В контексті торговельно-економічних досліджень, кореляційний аналіз може бути використаний для розкриття різних аспектів економічних відносин між країнами.

Рис. 1.4. Структурно-логічна схема дослідження [розроблено автором]

Основні аспекти використання кореляційного аналізу в дослідженнях торговельно-економічної співпраці

1. Аналіз кореляції між торговельним обсягом (експортом та імпортом) та економічними показниками країн, такими як ВВП, споживчий індекс, індекс промислового виробництва тощо. Це може допомогти визначити, наскільки економічна активність країн пов'язана з їхньою торговельною діяльністю.

2. Дослідження кореляції між обсягом торгівлі в різних секторах економіки (наприклад, сільське господарство, промисловість, послуги) та їхнім впливом на економічний розвиток.

3. Дослідження кореляцій між різними економічними показниками, такими як інвестиції, рівень безробіття, інфляція та інші, для визначення можливих зв'язків між ними та торговельною діяльністю.

4. Для прогнозування можливих торговельних тенденцій між країнами на основі минулих даних.

Кореляційний аналіз може допомогти виявити взаємозв'язки, що існують у торговельно-економічних відносинах між країнами, а також сприяти розумінню можливих факторів, які впливають на ці відносини.

Кореляційно-регресійний аналіз в торговельно-економічних дослідженнях є потужним інструментом для визначення та кількісного вивчення зв'язків між різними змінними, такими як торговельний обсяг між країнами та різні економічні показники:

1. Визначення факторів, що впливають на торговельний обсяг через виявлення та вимір ступеню взаємозв'язку між торговельним обсягом та різними факторами, такими як ВВП, інвестиції. Регресійні коефіцієнти вказують на ступінь впливу кожного з факторів на торговельний обсяг.

2. Прогнозування торговельних відносин. На основі регресійних моделей розробляються прогнози та визначати тенденції в розвитку торговельно-економічної співпраці між країнами.

3. Розбір взаємодії між різними змінними, бо регресійний аналіз дозволяє розглядати взаємодію між різними економічними факторами і визначати, як ця взаємодія може впливати на торговельні відносини.

4. Оцінка важливості різних факторів. Регресійні коефіцієнти служать для оцінки важливості різних факторів у формуванні торговельних відносин та допомагати у визначенні пріоритетів для політики.

Використання кореляційно-регресійного аналізу у дослідженнях торговельно-економічної співпраці дозволяє не лише виявляти зв'язки між

різними змінними, але і розуміти природу цих зв'язків, що є важливим для ефективного управління економічними відносинами між країнами.

Регресійний аналіз в дослідженнях торговельно-економічної співпраці між країнами є потужним інструментом для вивчення зв'язків між різними економічними факторами та торговельним обсягом. Регресійний аналіз дозволяє моделювати ці зв'язки та визначати вплив різних змінних на динаміку торговельно-економічних відносин.

1. Торговельний обсяг і економічні фактори. Регресійний аналіз може допомогти визначити, які економічні фактори, такі як ВВП, рівень інфляції, інвестиції, впливають на торговельний обсяг між країнами.

2. Прогнозування та моделювання торговельних тенденцій. Регресійний аналіз може використовуватися для прогнозування та моделювання торговельних тенденцій між країнами на основі історичних даних.

3. Врахування часових та інших факторів. Регресійний аналіз може бути використаний для врахування часових тенденцій та інших факторів, що можуть впливати на торговельні відносини.

Регресійний аналіз дозволяє вченим та економістам систематизувати та вивчати складні взаємозв'язки між різними змінними в контексті торговельно-економічної співпраці між країнами.

Висновки до першого розділу

1. Систематизовано теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами. Зокрема, наведено та проаналізовано основні економічні теорії, які пояснюють сутність торговельно-економічної співпраці між країнами: класична теорія торгівлі; теорія загальної рівноваги; теорія імперфектних ринків; теорія зовнішньої економіки; модель «нової торговельної теорії»; теорія економічного розвитку; інституціональна теорія та Теорія інтернаціоналізації підприємств.

2. Визначено роль торговельно-економічної співпраці між країнами в глобальних умовах розвитку, зокрема основні складові торговельно-економічної співпраці між країнами: торгівля, інвестування, фінансова взаємодія, технологічний обмін, політична співпраця, спільні інфраструктурні проекти тощо. Виокремлено аспекти ролі торговельно-економічної співпраці в світовій економіці та міжнародних економічних відносинах. Наведено найбільш відомі на глобальному рівні приклади торговельно-економічної співпраці між країнами, а саме: Європейський Союз, Азіатсько-Тихоокеанське економічне співтовариство, Північноамериканський вільний торговельний договір, Африканський Союз.

3. Виокремлено методи дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами. В тому числі загальнонаукові та математичного моделювання (регресійний, кореляційний та кореляційно-регресійний). Побудовано структурно-логічну схему дослідження.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЄМ

2.1. Передумови розвитку торговельно-економічної співпраці України і Китаю

Дипломатичні відносини між Україною та Китаєм виникли після розпаду Радянського Союзу в 1991 р., коли Україна стала незалежною країною. Однак історія взаємодії між двома країнами має багато різних етапів, від середньовічного періоду до наших днів [36-42].

Україна та Китай мали відомості про один одного вже в середні віки, проте формальних дипломатичних відносин на той час не існувало. Під час існування Радянського Союзу взаємодія між Україною та Китаєм була обмеженою. Обидві країни були частинами соціалістичного табору, але між ними існували розбіжності. Після проголошення незалежності в 1991 р. Україна вступила на шлях розвитку власних зовнішньополітичних відносин. Першим кроком до встановлення дипломатичних стосунків було встановлення консульських відносин у вересні 1992 р. Дипломатичні відносини були встановлені у травні 1992 р. У грудні 1992 р. була підписана спільна декларація про встановлення дружби та співпраці між Україною та Китаєм. Всі наступні роки обидві країни розвивали свої дипломатичні, економічні та культурні відносини. Було укладено ряд договорів та угод, спрямованих на розвиток торгівлі, економічного співробітництва та обміну технологіями. У ХХІ столітті відносини між Україною та Китаєм зберігали позитивний характер. Обидві сторони співпрацювали в рамках міжнародних організацій та на двосторонньому рівні, активно розвивають економічні та технологічні зв'язки, зокрема в галузі сільського господарства, технічної співпраці та торгівлі. На сьогоднішній день Україна та Китай продовжують розвивати свої дипломатичні, економічні та культурні відносини. Взаємна співпраця відзначається різноманіттям ініціатив та проектів у різних сферах [36-42] .

Важливо відзначити, що розвиток дипломатичних відносин між Україною та Китаєм свідчить про прагнення обох країн сприяти взаємному розвитку та співпраці в різних напрямках.

Взаємодія між Україною і Китаєм у торговельно-економічних відносинах визначається політичними рішеннями, економічними умовами, соціокультурними впливами та рівнем технологічного розвитку обох країн. Зрозуміння цих факторів допомагає бізнесу та урядам адаптуватися до змін та максимізувати переваги співпраці. Саме для цього проведено PESTEL аналіз, який враховує різноманітні аспекти економічного середовища, включаючи політичні, економічні, соціокультурні, технологічні, екологічні та правові фактори, табл. 2.1.

Зважаючи на всі фактори, розвиток торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм залежить від управління та адаптації до різноманітних впливів, що виникають внаслідок політичних, економічних та інших факторів в обох країнах. Розглянемо кожен вплив більш докладно [36-42]:

1. Політичні фактори грають ключову роль у торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм. Вони включають в себе ряд аспектів, які визначають, наскільки легко або важко ведеться бізнес між країнами, а також як формуються та втілюються торговельні угоди. Рівень дипломатичних відносин може впливати на загальний клімат для торговельних відносин. Загострення або поліпшення відносин має вплив на стабільність та передбачуваність для бізнесу. Існуючі або потенційні торговельні угоди між країнами визначають тарифи, квоти та інші умови торгівлі. Політична воля для укладання таких угод є важливим фактором. Стабільність у політичній ситуації в країнах забезпечує довгострокові та надійні умови для бізнесу. Нестабільність або політичні турбуленції призводить до невизначеності та ризиків. Політичні рішення та ставлення до іноземних інвестицій впливає на здатність країн приваблювати інвестиції та розвивати свої економіки. Політичні рішення та стосунки є причиною торговельних конфліктів, що впливають на торговельний обмін та бізнес-відносини. Політичні реформи, такі як реформи в сфері бізнесу, податкові

зміни або вдосконалення законодавства, створюють сприятливі умови для розвитку бізнесу. Участь обох країн у міжнародних організаціях, таких як СОТ, впливає на правила та умови міжнародної торгівлі. Таким чином розуміння та врахування цих політичних факторів є важливим для бізнесу та інвесторів, щоб адаптуватися до змін у політичному середовищі і максимізувати можливості для взаємовигідної торгівлі [36-42].

Таблиця 2.1

PESTEL-аналіз умов співпраці між Україною і Китаєм

Політичні фактори (Political)	Економічні фактори (Economic)	Соціокультурні фактори (Sociocultural)
Дипломатичні відносини Торговельні угоди; Політична стабільність; Рішення щодо інвестицій; Торговельні конфлікти; Внутрішні політичні реформи; Участь у міжнародних організаціях	Рівень економічного зростання; Валютні курси; Торговельний обмін; Інвестиції; Фінансова стійкість; Податкова політика; Боргове та бюджетне управління; Інфляція; Розвиток фінансових ринків	Різниця в культурі та мові; Споживчі уподобання; Соціальні та демографічні зміни; Рівень освіти; Релігія та культурні цінності; Соціальна відповідальність; Технологічна готовність населення; Соціальні мережі та медіа
Технологічні фактори (Technological)	Екологічні фактори (Environmental)	Законодавчі фактори (Legal)
Рівень технологічного розвитку; Інновації та дослідження; Цифрова трансформація; Інформаційні технології; Інтернет речей; Штучний інтелект та машинне навчання; Біотехнології та медичні інновації; Енергетичні технології; Кібербезпека; Електричні автомобілі та транспортні технології	Екологічна стійкість; Використання відновлюваних джерел енергії; Обробка відходів та утилізація; Збереження біорізноманіття; Водні ресурси та забруднення водойм; Кліматичні зміни; Екологічні стандарти та регулювання; Захист природи та екосистем; Забруднення повітря та якість повітря	Правові рамки торгівлі Правила та регулювання Податкова політика; Правила імпорту-експорту; Захист інтелектуальної власності; Ліцензування та сертифікація; Правила працевлаштування; Конкурентне право; Охорона навколишнього середовища; Правила інвестицій; Права споживачів

Складено автором за [36-42]

2. Економічні фактори грають важливу роль у торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм. Ці фактори включають в себе різні аспекти економіки обох країн, які можуть впливати на торгівлю, інвестиції та інші аспекти економічної взаємодії. Рівень економічного зростання в Україні і Китаї визначає здатність країн до розвитку та споживчі можливості. Обсяг та структура торговельного обміну між країнами визначають, які товари та послуги обмінюються та як ефективно це відбувається. Рівень інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, визначає потенційні можливості для розвитку бізнесу та інфраструктурні проекти. Стабільність фінансової системи та валюти країн впливає на довіру та здатність країн приваблювати інвестиції. Зміни в обмінних курсах між українською гривнею та китайським юанем впливають на вартість та конкурентоспроможність товарів. Рівень податків та їх структура визначають ефективність бізнес-середовища та привабливість для інвестицій. Рівень боргу та управління бюджетом впливає на фінансову стійкість та здатність країн виконувати свої зобов'язання. Рівень інфляції може впливати на купівельну здатність громадян та загальну економічну стабільність. Розвинутість фінансових ринків визначає доступність фінансування та інші фінансові можливості для бізнесу. Розуміння цих економічних факторів є ключовим для побудови стратегій та прогнозування можливих ризиків у торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм [36-42].

3. Соціокультурні фактори в торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм включають широкий спектр аспектів, пов'язаних із соціальними та культурними характеристиками обох країн. Ці фактори впливають на споживчі уподобання, маркетингові стратегії, комунікацію та інші аспекти бізнес-взаємодії. Різниці в мові та культурних особливостях впливають на сприйняття реклами, брендів і товарів. Розуміння та врахування цих аспектів важливо для успішної комунікації. Різниці в споживчих уподобаннях та стилі життя визначають попит на певні товари та послуги. Зміни в соціальних та демографічних тенденціях, таких як ріст населення, зміна вікової структури або розвиток середнього класу, впливають на ринкові можливості. Рівень освіти

населення впливає на споживчий попит, інноваційність та рівень економічного розвитку. Різниці в вірі та цінностях впливає на підходи до бізнесу, етику та вирішення конфліктів. Уважність до соціальної відповідальності та сталого розвитку впливає на імідж компаній та їх продукції. Рівень технологічної готовності та прийняття новітніх технологій визначає, наскільки швидко ринок може приймати новинки. Використання соціальних мереж та медіа впливає на маркетингові стратегії та засоби комунікації з клієнтами. Розуміння соціокультурних відмінностей і схожостей між Україною і Китаєм є важливим для розробки ефективних стратегій, які враховують унікальні аспекти цих ринків [36-42].

4. Технологічні фактори грають важливу роль у торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм, оскільки технології впливають на конкурентоспроможність країн, їхню інноваційність та спроможність впроваджувати нові ринкові рішення. Рівень технологічного розвитку визначає загальну готовність країн до використання та розвитку нових технологій. Рівень інвестицій у науково-дослідні роботи та інновації впливає на конкурентоспроможність продукції та послуг. Процеси цифрової трансформації впливають на ефективність бізнес-процесів, маркетинг та взаємодію з клієнтами. Використання та доступність інформаційних технологій полегшує та прискорює процеси виробництва, логістики та обслуговування клієнтів. Використання IoT має великий вплив на виробництво та постачання, забезпечуючи збільшену автоматизацію та відстеження даних. Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання покращує аналітику, прийняття рішень та роботу з великими обсягами даних. Розвиток біотехнологій та медичних інновацій є джерелом нових продуктів і послуг. Розробка та використання нових енергетичних технологій впливає на вартість та доступність енергії для виробництва. Зростання загроз кібербезпеки вимагає додаткових інвестицій у технології захисту даних та кібербезпеки. Розвиток транспортних технологій, зокрема електричних, впливає на транспортні та логістичні процеси. Розуміння та використання новітніх технологій забезпечує конкурентні переваги для

підприємств та сприяє взаємовигідному розвитку торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм [36-42].

5. Екологічні фактори грають важливу роль у торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм, оскільки вони визначають ступінь сталого розвитку, вплив на навколишнє середовище та здатність країн ефективно вирішувати екологічні проблеми. У Китаї проблеми забруднення повітря є серйозними, і це впливає на здоров'я населення та загальний екологічний стан. Ефективна система утилізації відходів та обробка токсичних речовин сприяє сталому розвитку та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. Збереження природних резерватів та регулювання експлуатації природних ресурсів впливають на збереження біорізноманіття. Управління водними ресурсами та контроль забруднення водойм є ключовим аспектом для забезпечення сталого використання водних ресурсів. Розвиток та використання відновлюваних джерел енергії впливає на зменшення залежності від вуглеводнів та емісію парникових газів. Екстремальні погодні умови та зміни клімату впливають на виробництво та постачання продуктів. Різниці у встановлених та виконанні екологічних стандартів впливають на умови виробництва та торгівлі між країнами. Заходи для збереження та відновлення природних екосистем впливають на розвиток екотуризму та сталого використання природних ресурсів. Розуміння та управління екологічними аспектами є важливим для сталого розвитку та успішної торговельно-економічної співпраці між країнами [36-42].

Законодавчі фактори грають важливу роль у торговельно-економічних відносинах між Україною і Китаєм. Ці фактори включають в себе правові рамки, регулювання бізнесу, торговельні угоди та інші аспекти, які впливають на здатність компаній ефективно вести діяльність та торгувати між країнами. Укладення та узгодження торговельних угод між Україною і Китаєм визначає тарифи, квоти та інші умови торгівлі. Податкові ставки, правила ведення бухгалтерського обліку та інші податкові аспекти впливають на бізнес-середовище та рентабельність. Регулювання імпорту та експорту, включаючи митні процедури та правила, визначає обсяг та умови торговельного обміну.

Правила та законодавство щодо захисту інтелектуальної власності впливають на рівень інновацій та технологічний обмін між країнами. Вимоги щодо ліцензування та сертифікації продукції визначають можливості для введення нових товарів на ринок. Правила щодо працевлаштування, включаючи мінімальну зарплату, робочий час та умови праці, впливають на бізнес-стратегії. Закони про конкуренцію визначають обсяг дозволеної конкуренції та умови участі на ринку. Законодавство щодо охорони навколишнього середовища та відповідальності за екологічні порушення впливає на виробництво та розвиток бізнесу. Законодавство щодо інвестицій та захисту інвесторів визначає умови та права іноземних інвесторів. Захист прав споживачів та відповідальність компаній перед споживачами визначає ступінь довіри до товарів і послуг. Розуміння законодавчих аспектів дозволяє підприємствам адаптуватися до правового середовища та забезпечує їхню легальність та сталість у торговельно-економічних відносинах [36-42].

Для доповнення аналізу складено SWOT-матрицю умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю, яка враховує сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози, табл. 2.2.

1. Сильні сторони умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю [36-42].

- різноманіття сировини, бо Україна є багатою на природні ресурси, включаючи сільськогосподарські продукти, металургійні матеріали, енергетичні ресурси, що приваблює імпортерів Китаю;

- транспортна інфраструктура через географічно стратегічне розташування України та розвинення транспортної інфраструктури, яка значно полегшує торгівлю між обома країнами. Також Україна активно розвиває міжнародні економічні та торговельні відносини, що створює нові можливості для співпраці;

- диверсифікація експорту України, яка має можливості щодо розширення експортних ринків, включаючи Китай, для зменшення залежності від окремих ринків.

Таблиця 2.2

SWOT-матриця умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Різноманіття сировини; Транспортна інфраструктура Транспортна інфраструктура Диверсифікація експорту Зростаючий обсяг торгівлі Енергетична співпраця Інфраструктурні проекти Співпраця в сільському господарстві Науково-технічна співпраця Технологічний обмін Туризм та культурний обмін	Торговельні бар'єри; Недостатня інфраструктура в Україні; Різниця в стандартах та сертифікації; Залежність від окремих галузей; Конкуренція з китайськими товарами; Технічні бар'єри; Фінансові ризики; Проблеми інтелектуальної власності; Геополітичні фактори
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Зростання взаємного інвестування; Співпраця у високих технологіях; Розширення торгівлі сільськогосподарськими та продовольчими товарами; Розширення експорту та диверсифікація товарів; Інфраструктурні проекти; Розвиток малих та середніх підприємств; Екологічна співпраця; Розширення фінансових послуг; Розширення туризму та культурного обміну	Політичні ризики; Валютні ризики; Технічні бар'єри та нормативи; Інтелектуальна власність; Нерівномірність розвитку галузей; Тарифні та торговельні бар'єри; Конкуренція на ринку.

Складено автором за [36-42]

– подальше збільшення торговельних обсягів, які значно зросли в останні роки, що свідчить про активне розширення економічного співробітництва між двома країнами;

– енергетична співпраця, зокрема у постачанні вугілля та інших енергетичних ресурсів;

– інфраструктурні проекти, які Китай активно інвестує в Україні – будівництво доріг, залізниць та інших об'єктів, що сприяє розвитку економіки країни;

- співпраця в сільському господарстві. Експорт сільськогосподарської продукції в Китай допомагає розвивати українські сільськогосподарські підприємства;

- науково-технічна співпраця, зокрема обмін технологіями та інноваціями;
- технологічний обмін, отже Китай є великим ринком для українських технологій та продукції, це сприяє розширенню можливостей для українських компаній у великому ринковому середовищі;

- туризм та культурний обмін, які сприяють підвищенню взаєморозуміння між народами обох країн і створює позитивний імідж для обох країн.

Ці аспекти свідчать про різноманітність та потенціал подальшого розвитку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм. Однак важливо враховувати і виклики та можливі ризики, пов'язані з такою співпрацею, та ефективно управляти ними для забезпечення стійкого розвитку обох економік.

2. Слабкі сторони умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю. Незважаючи на позитивні аспекти торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм, існують і слабкі сторони, які можуть впливати на цю взаємодію [36-42]:

- торговельні бар'єри та високі тарифи ускладнюють доступ українських товарів на китайський ринок;

- недостатня інфраструктура в Україні та деякі недоліки в логістичних можливостях ускладнюють торгівлю та перевезення товарів;

- різниця в стандартах та сертифікації, що ускладнює експорт та вимагає адаптації товарів до місцевих вимог;

- залежність від окремих галузей. Значна частина українського експорту до Китаю складається з сировинних матеріалів, зокрема зерна та залізної руди. Така однобічність робить українську економіку вразливою до змін у попиті на ці товари;

- конкуренція з китайськими товарами. Зі збільшенням торгівлі з Китаєм українські підприємства стикаються з конкуренцією від дешевших китайських товарів, що впливає на їхню конкурентоспроможність;

- технічні бар'єри. Різниця в стандартах, сертифікації та інших технічних аспектах може ускладнити доступ українських товарів до китайського ринку та обернутися труднощами для експортерів;

- фінансові ризики через зміни в міжнародних фінансових ринках, включаючи коливання валютних курсів, можуть впливати на умови торгівлі між Україною і Китаєм і призвести до фінансових ризиків для бізнесу;

- проблеми інтелектуальної власності. Україна стикається з проблемами щодо порушення прав на інтелектуальну власність у китайському ринку;

- геополітичні фактори, в тому числі конфлікти впливають на торговельно-економічну співпрацю між країнами, створюючи невизначеність та ризики для бізнесу.

З урахуванням цих слабких сторін важливим є активна співпраця в розв'язанні проблем та забезпеченні стійкості і взаємовигідних умов для розвитку торгівлі та економічних відносин.

3. Можливості умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю. Є численні можливості для подальшого розвитку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм [36-42]:

- зростання взаємного інвестування через сприяння привабливого інвестиційного клімату України, що буде стимулювати збільшення китайських інвестицій у регіон;

- співпраця у високих технологіях, через розвиток співпраці в галузі інновацій, технологій та наукових досліджень;

- розширення торгівлі сільськогосподарськими та продовольчими товарами через збільшення експорту сільськогосподарських продуктів;

- розширення експорту та диверсифікація товарів, пропонуючи більше високотехнологічних та оброблених товарів, а не обмежуватися лише постачанням сировини;

- інфраструктурні проекти, через продовження інвестування інфраструктурних проектів в Україні, що сприяє збільшенню обсяги торгівлі та підтримати економічний розвиток обох країн;

- розвиток малих та середніх підприємств. Сприяння розвитку малих та середніх підприємств в Україні та їхній інтеграції в ланцюжок постачання може створити нові можливості для торгівлі з Китаєм;

- екологічна співпраця, зокрема використання відновлюваних джерел енергії може стати важливим аспектом співпраці в умовах зростаючого світового інтересу до сталого розвитку;

- фінансові послуги через розвиток фінансового співробітництва, включаючи сприяння фінансуванню проектів та обмін банківськими послугами, що сприятиме збільшенню ефективності та привабливості торгівлі між країнами;

- збільшення туристичного та культурного обміну буде сприяти зміцненню взаєморозуміння та встановленню довгострокових партнерських відносин.

Ці можливості відображають широкий спектр напрямків, які можуть бути використані для покращення торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм. Забезпечення ефективного співробітництва в цих напрямках може призвести до взаємних вигід і стійкого розвитку обох економік.

4. Загрози умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю. Існують різноманітні загрози, які можуть впливати на умови торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм [36-42]:

- зміни в геополітичних умовах, такі як конфлікти або напруження міжнародних відносин, можуть негативно впливати на торговельні стосунки між Україною і Китаєм;

- політичні нестабільності або зміни в урядових стратегіях обох країн можуть призвести до непередбачуваних змін в умовах торгівлі;

- зміни в курсах валют можуть впливати на конкурентоспроможність товарів і послуг обох країн та виникнення фінансових втрат для експортерів і імпортерів;

- відмінності в технічних стандартах, нормативах і вимогах можуть ускладнити торгівлю між країнами і обмежити доступ до ринків;

- проблеми з порушенням прав на інтелектуальну власність можуть стати серйозною загрозою для торговельних відносин, зокрема у випадках копіювання та незаконного використання технологій та дизайну;

- залежність від обмеженого числа галузей може зробити економіку України вразливою до змін в попиті на конкретні товари та послуги;
- введення тарифів або інших торговельних обмежень може обмежити доступ до ринків і впливати на прибутковість бізнесу;
- збільшення конкуренції внаслідок економічної співпраці може впливати на позиції українських компаній, зокрема в тому випадку, якщо вони конкурують з китайськими підприємствами.

Збереження сталості і розвитку торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм вимагає уважного управління цими загрозами та спільних зусиль обох країн для забезпечення взаємовигідної та стійкої співпраці.

SWOT-матриця надає усвідомлення про внутрішні та зовнішні фактори, які можуть вплинути на торговельно-економічні відносини між Україною і Китаєм, і дозволяє розробляти стратегії для максимізації переваг та зменшення негативних впливів.

2.2. Особливості торговельної співпраці України та Китаю в сучасних умовах розвитку

На початку XXI століття торговельні відносини між Україною та Китаєм зазнали значних змін і розвивалися в контексті їхнього сучасного економічного та політичного становища. Зокрема ініціатива «Один пояс, один шлях» (Belt and Road Initiative) Китаю стала важливим фактором для торговельно-економічних відносин з Україною. Україна виступає за активну участь у цьому проекті. Загалом, торговельно-економічні відносини між Україною і Китаєм стали більш різноманітними та інтенсивними, а обидві країни активно працюють над розширенням та удосконаленням співпраці в різних галузях. Проаналізуємо торговельні відносини між країнами більш докладно.

На рис. 2.1 наведено динаміку експортних потоків України до Китаю.

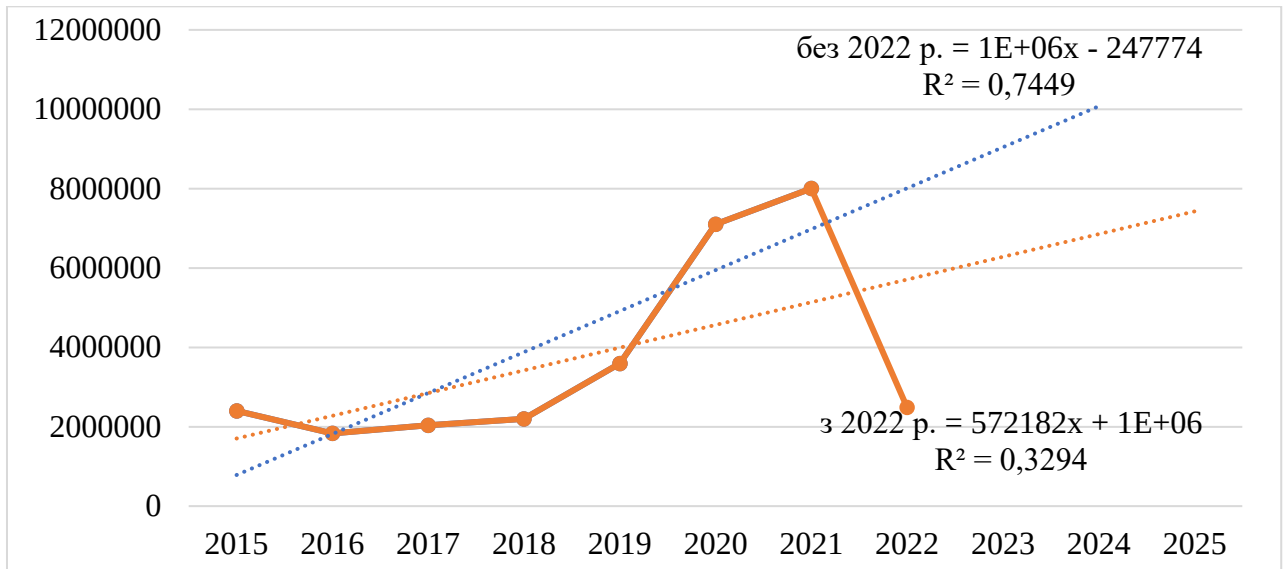

Рис. 2.1. Динаміка експортних потоків України до Китаю, дол. США [60]

Експорт України до Китаю до лютого 2022 р. постійно зростав, однак через початок повномасштабної військової агресії річний обсяг за 2022 р. впав до рівня 2018 рр. Відповідно побудовано два прогнози, які показують наскільки падіння обсягів експорту 2022 р. змінили вірогідність.

На рис. 2.2 наведено структуру експортних потоків між країнами

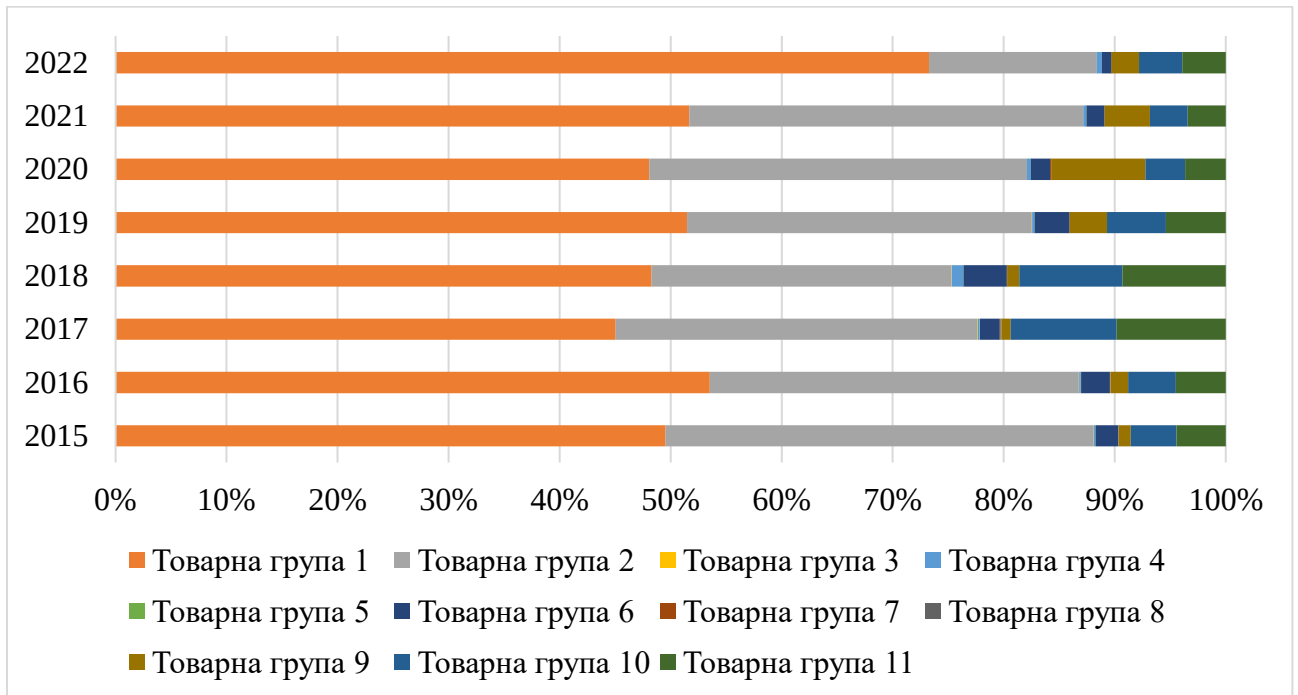

Рис. 2.2. Структура експортних потоків України до Китаю, % [60]

Відповідно до даних рис. 2.2 можемо стверджувати, що основними категоріями товарів, які експортуються з України до Китаю, є:

- сільське господарство та продукти харчування, Україна експортує до Китаю зерно, соняшникову олію, м'ясо, сир та інші сільськогосподарські продукти;
- вугілля та енергетичні ресурси, Україна є важливим постачальником вугілля для Китаю, що використовується в енергетичних процесах;
- металопродукція, експорт металопродукції, зокрема чорних та кольорових металів, також є важливим напрямком торгівлі між країнами;
- хімічна продукція, експорт хімічних продуктів, включаючи добрива та інші хімічні речовини, складає значну частину торговельного обороту;
- машини та обладнання, Україна також експортує до Китаю різноманітне обладнання та машини, включаючи транспортні засоби та техніку;
- технології та інновації, в деяких випадках відбувається обмін технологіями та інноваціями між країнами.

Потрібно відзначити, що структура експорту може змінюватися в залежності від ринкових умов та взаємодії між економіками країн

Як свідчать дані на рис. 2.3 експорт до Китаю важливий для України. За досліджуваний період коливалась від 4 до 14%. Відповідно її значні зміни відбуваються в залежності від того, як розвиваються торговельні відносини між обома країнами.

Що стосується частки в загальному імпорті Китаю, він настільки великий, що Україна не має стратегічних переваг на цьому ринку.

Аналізуючи загальне співвідношення експорту України до Китаю з боку кожної з держав, відмітимо, що найбільш успішним для України був 2020 та 2021 рр., коли експорту до Китаю мав найбільший обсяг за досліджуваний період, як для України, так й Китаю, рис. 2.4.

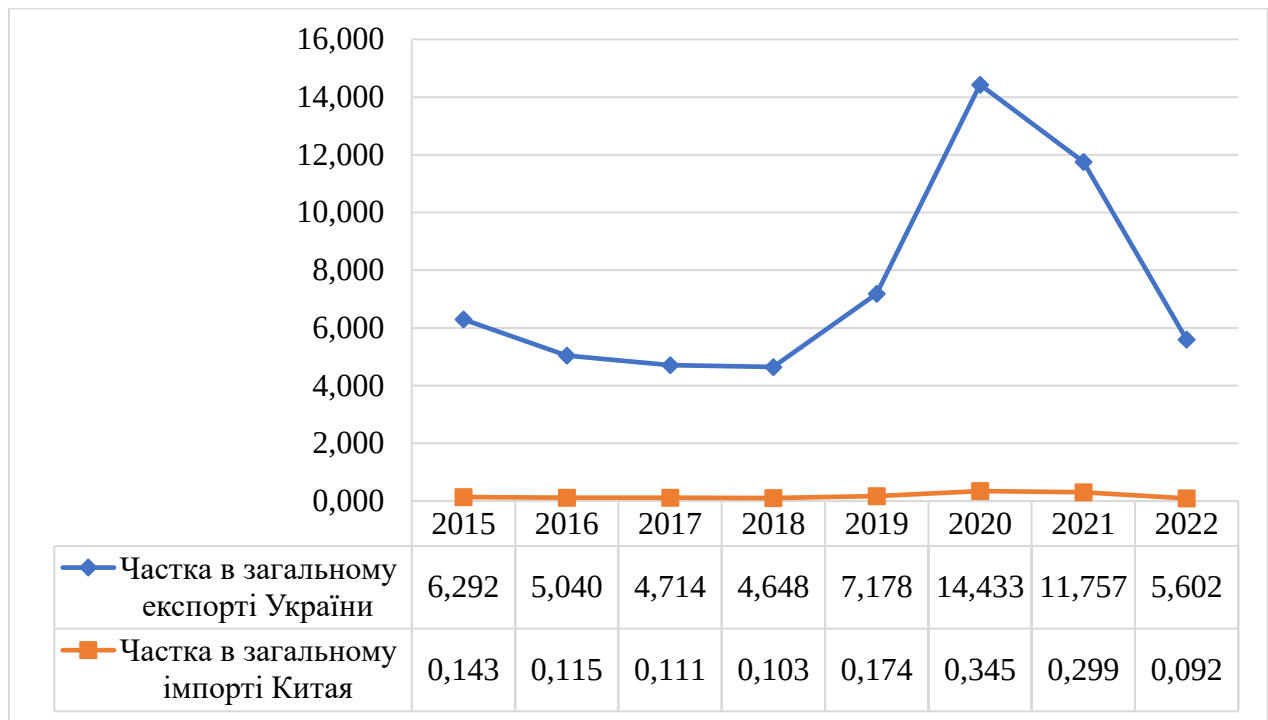

Рис. 2.3. Частка експортного потоку в торговельних структурах України та Китаю, % [60]

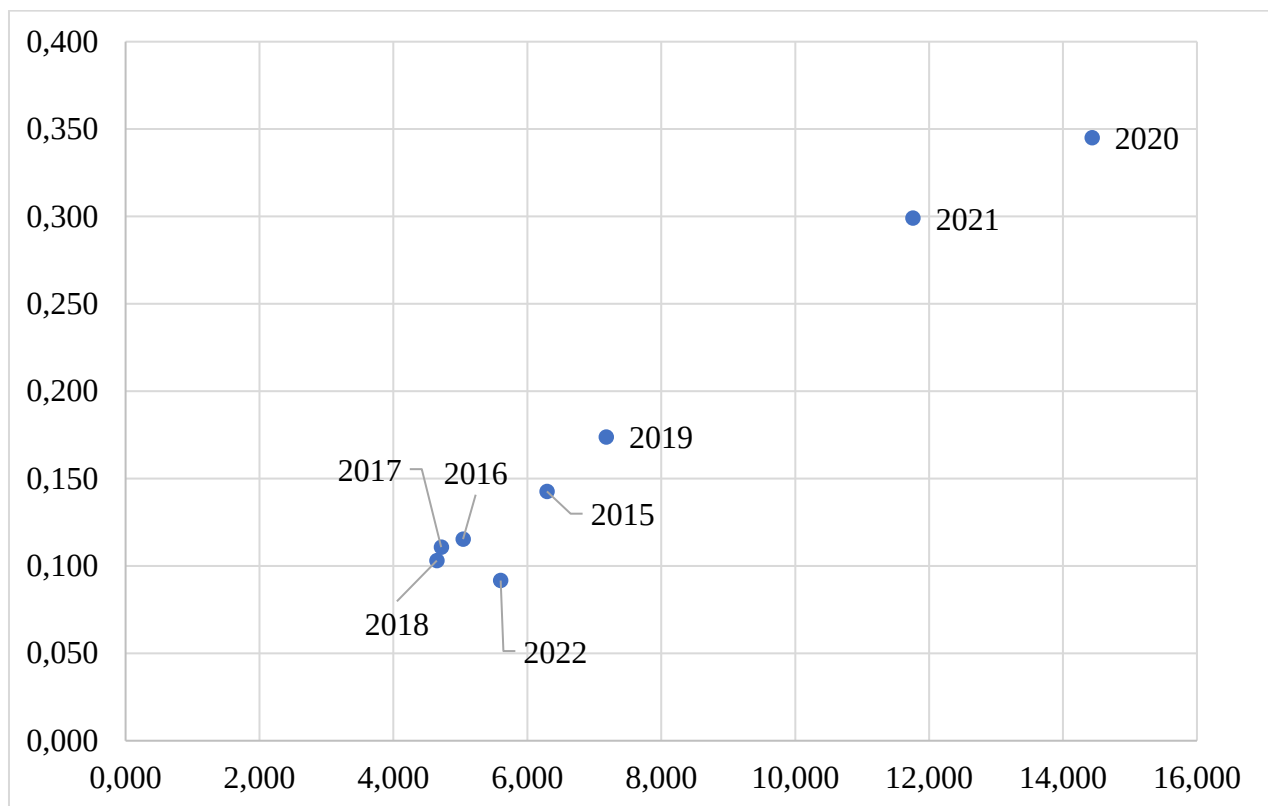

Рис. 2.4. Визначення найбільш успішного року в експорті українських товарів до Китаю [60]

Проведений аналіз виявив, що найбільш вагомою товарною позицією в експорті українських товарів до Китаю є зернові, а саме кукурудза та ячмінь.

На рис. 2.5 наведено динаміку змін щодо експорту в Китай двох видів зернових.

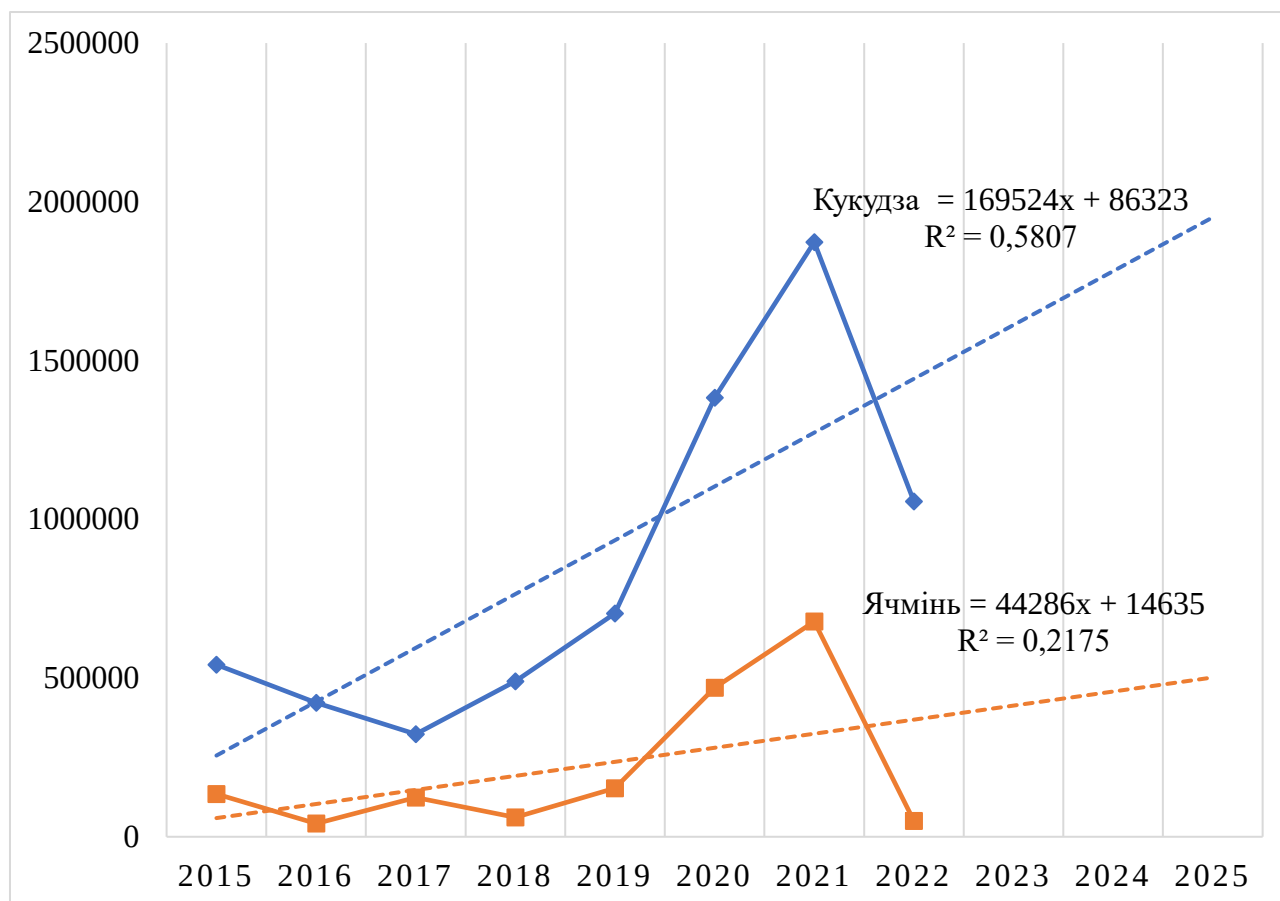

Рис. 2.5. Динаміка експортних потоків кукурудзи та ячменю до Китаю, дол. США [60]

Результати аналізу доводять що обсяг експорту кукурудзи є основним і навіть суттєве падіння обсягів в 2022 р. не погіршило вірогідність прогнозів, щодо збереження Україною китайського ринку. Що стосується ячменю, обсяги його поставок є меншими за кукурудзу приблизно в 4 рази, а зростання протягом досліджуваного періоду не можна назвати сталим та постійним. Це підтверджує невисокий коефіцієнт апроксимації з урахуванням даних 2022 р.

Що стосується частки експорту кукурудзи в загальноукраїнському експорті та китайському імпорті, вони наведені на рис. 2.6 та 2.7.

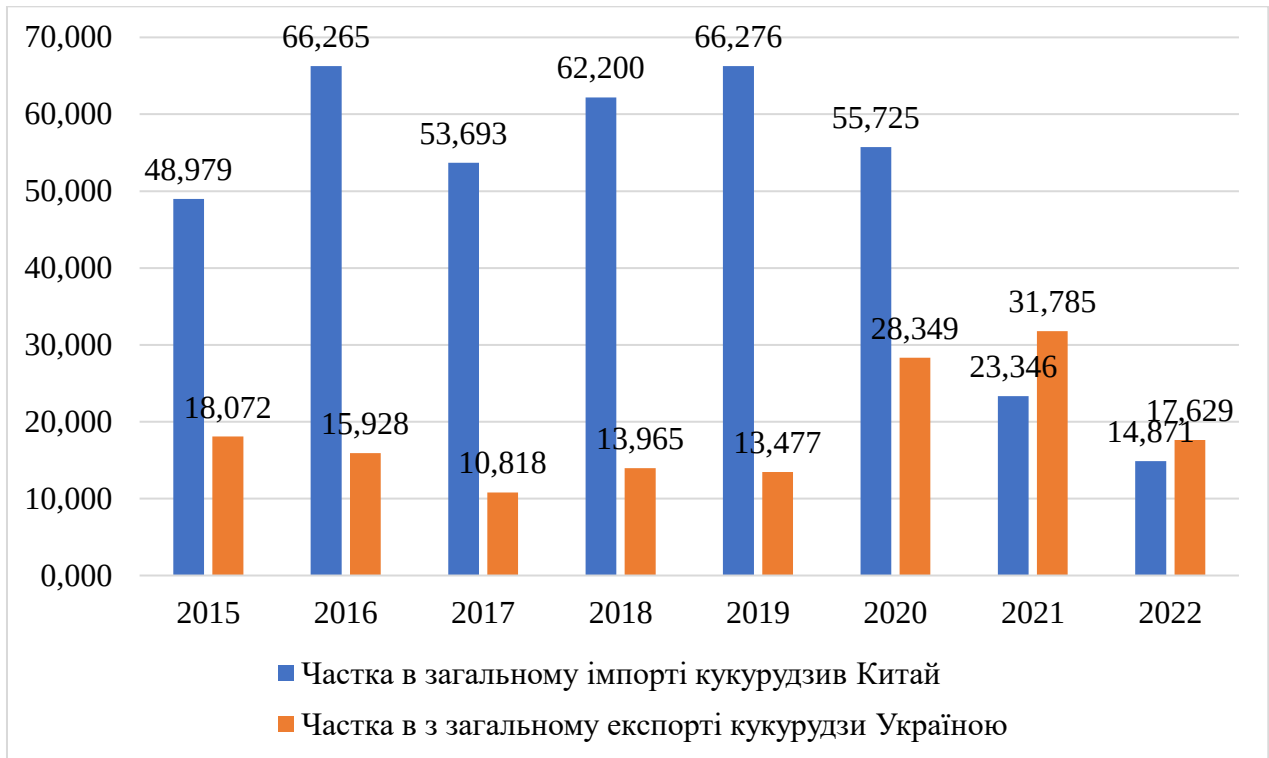

Рис. 2.6. Частка експортного потоку кукурудзи в торговельних структурах України та Китаю, % [60]

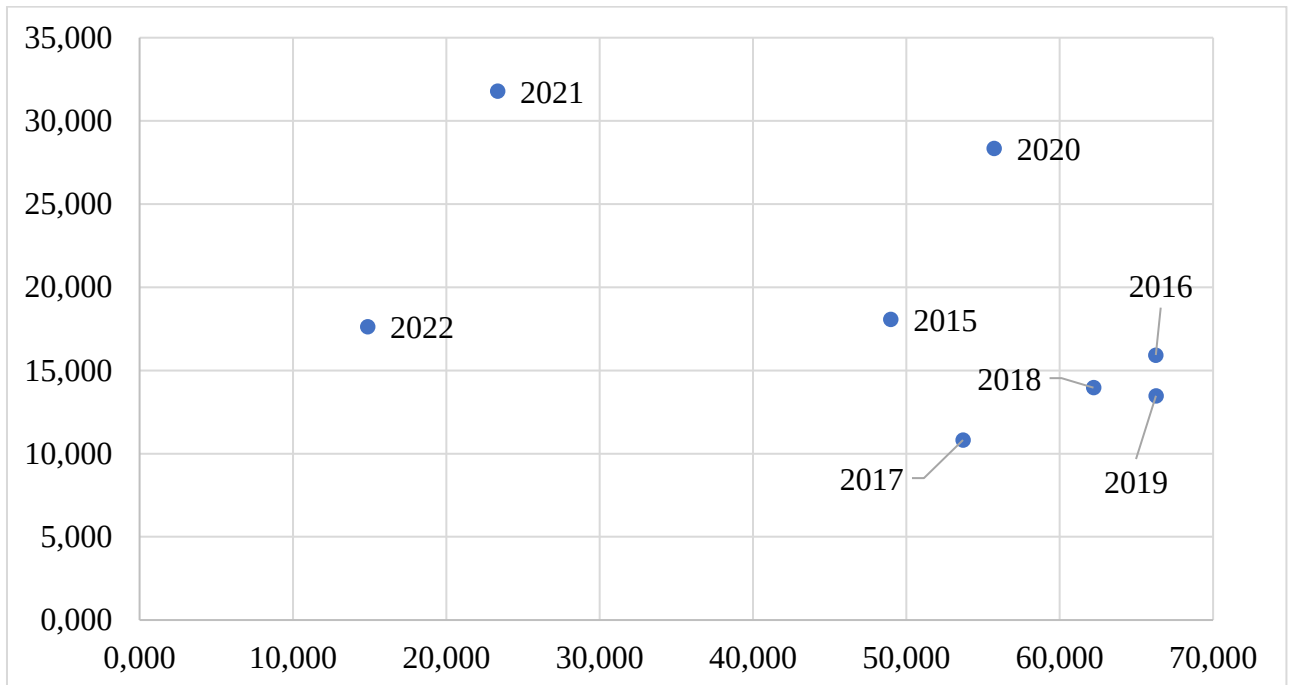

Рис. 2.7. Визначення найбільш успішного року в експорті кукурудзи до Китаю [60]

Згідно розрахунків, імпорт Китаєм кукурудзи з України до 2020 р. включно складало понад 60% від загального імпорту Китаєм кукурудзи. Це свідчить про наявність конкурентної переваги з боку України. Однак 2021-2022 рр. характеризується стрімким падінням обсягів поставки, що свідчить про появу на цьому ринку конкуренції. Що стосується частки в загальноукраїнському експорті, обсяги його поставок також є вагомою часткою в експорті України, приблизно 20%. Україна поки що зберігає свою конкурентну перевагу на китайському ринку. Відносно найбільш успішного для експорту кукурудзи року, як свідчать дані рис. 2.7 такими є 2016 та 2019 рр.

Відносно частки експорту ячменю в загальноукраїнському експорті та китайському імпорті, вони наведені на рис. 2.8 та 2.9.

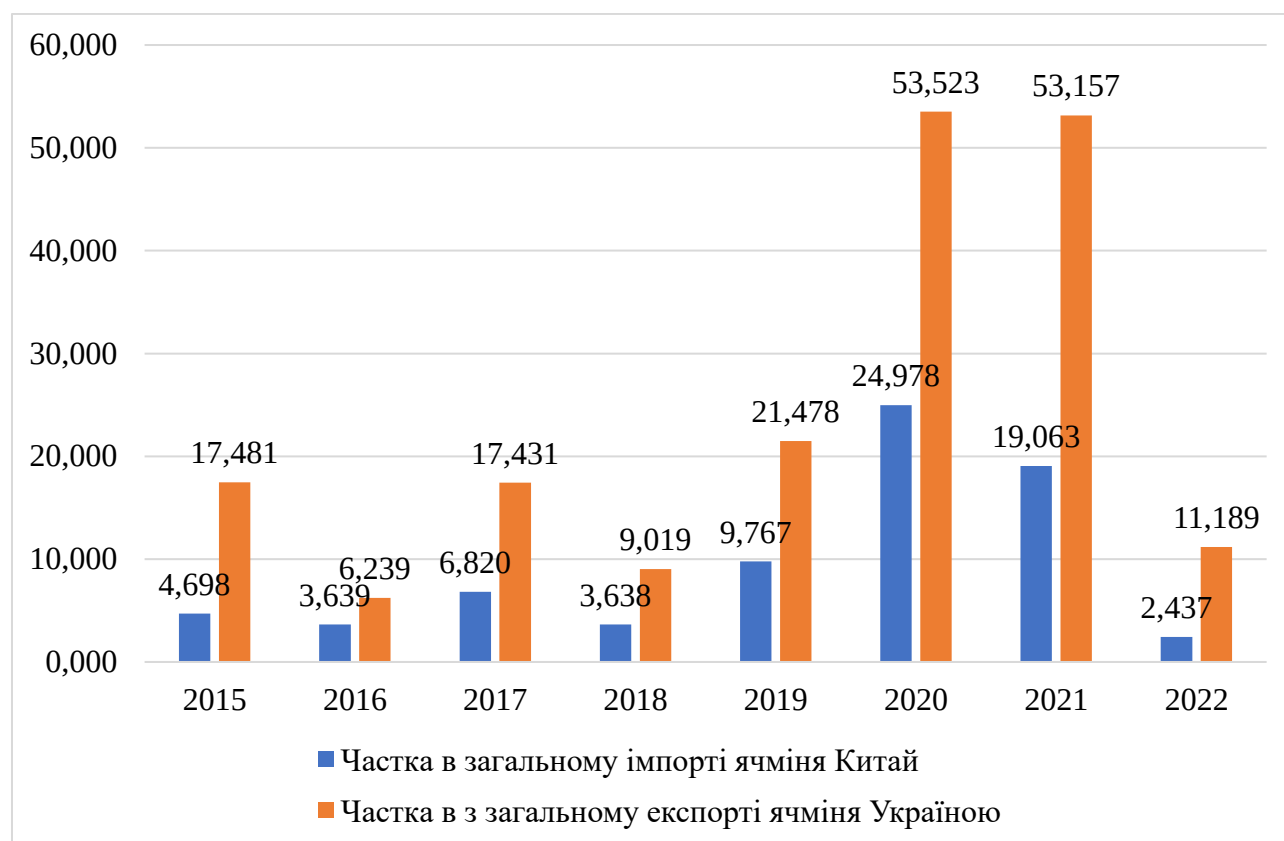

Рис. 2.8. Частка експортного потоку ячменю в торговельних структурах України та Китаю, % [60]

Згідно розрахунків, імпорт Китаєм ячменю з України до 2022 р. складало понад 50% від загального імпорту Китаєм ячменю. Обсяги експорту збільшились більше ніж удвічі саме в 2020 та 2021 рр. Це свідчить про наявність конкурентної

переваги з боку України. Однак 2022 рр. характеризується стрімким падінням обсягів поставки. Безумовно, це пов'язано з військовою агресією проти України, але свідчить про появу на цьому ринку конкуренції. Що стосується частки в загальноукраїнському експорті, обсяги його поставок не є вагомими в експорті України, приблизно 2-3%. Україна поки що зберігає свою конкурентну перевагу на китайському ринку. Відносно найбільш успішного для експорту ячменю року, як свідчать дані рис. 2.9 такими є 2020 та 2021 рр.

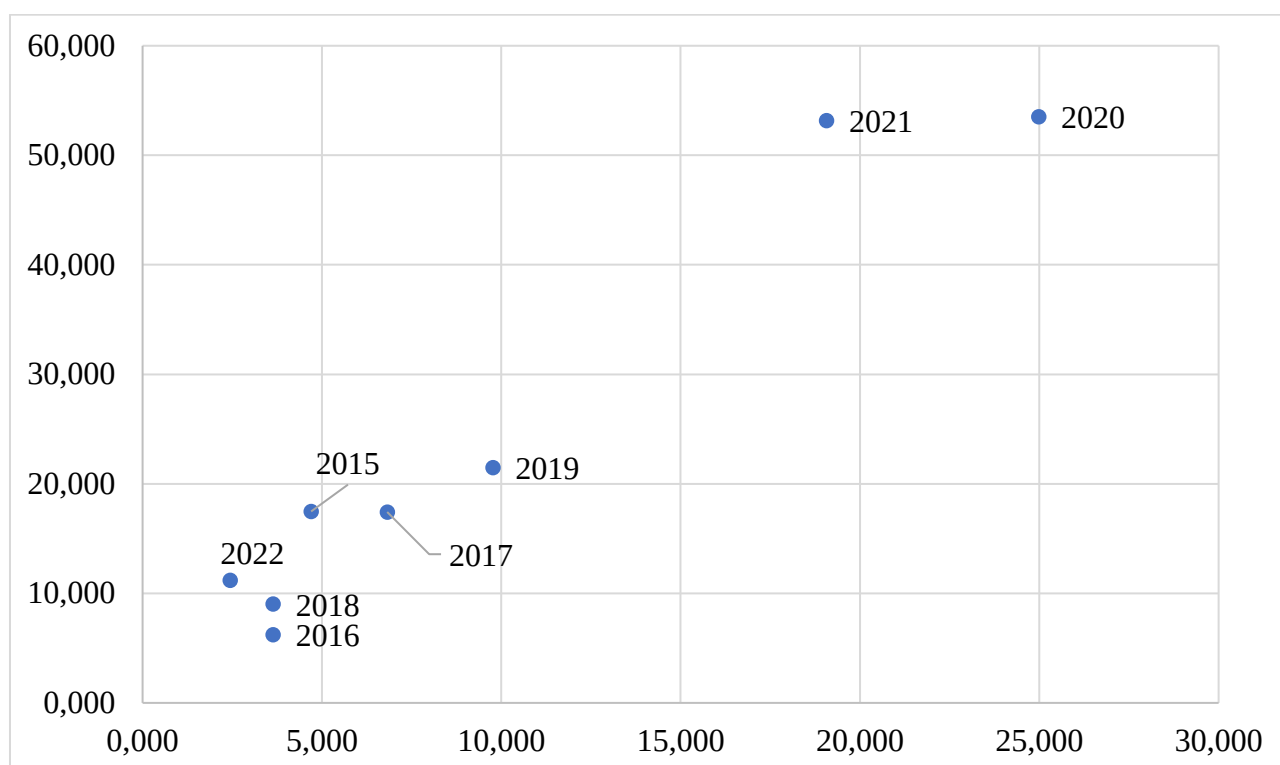

Рис. 2.9. Визначення найбільш успішного року в експорті ячменю до Китаю [60]

Проведемо аналогічний аналіз імпорتنих поставок Китаю до України. Перш за все варто відмітити, що обсяги імпорту значно перевищують обсяги експорту, рис. 2.10. Ще однією особливістю можна назвати незначні періоди падіння обсягів в 2020 р. через пандемію та 2022 р. через військову агресію проти України. Однак, ці падіння не були настільки вагомими, щоб погіршити високу вірогідність зростання імпорتنих потоків в короткостроковій перспективі, до 2025 р.

Структура імпорту по товарним групам наведена на рис. 2.11.

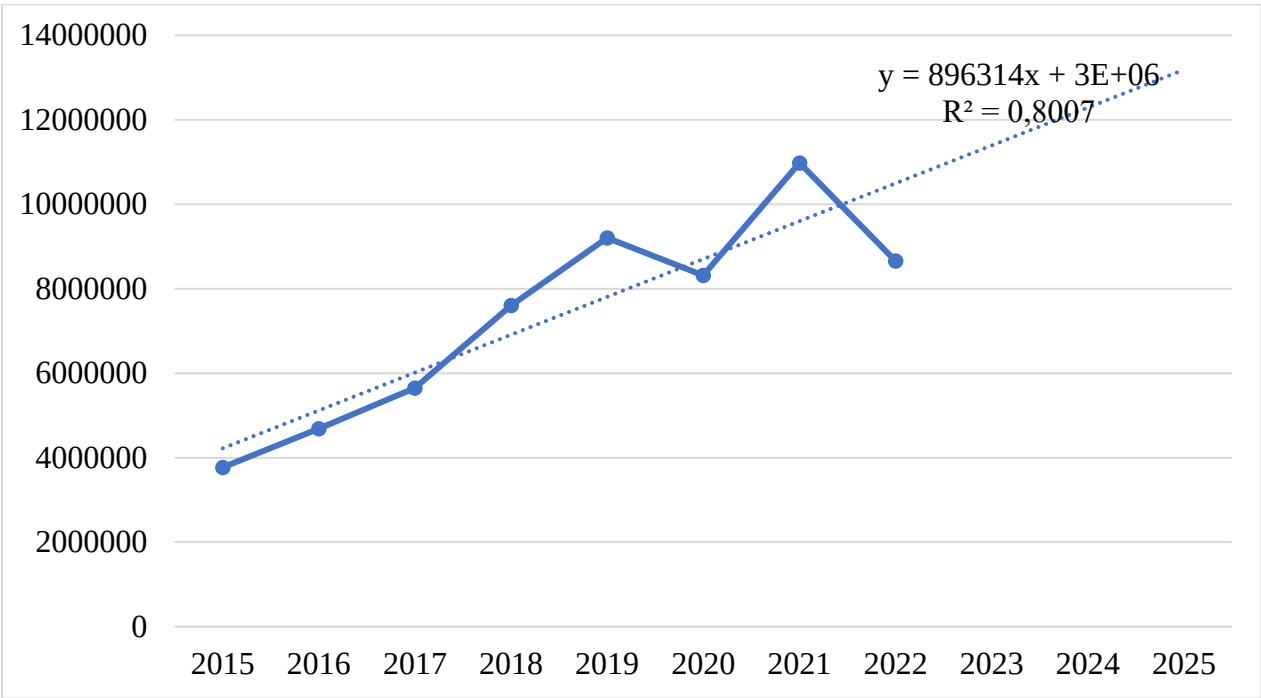

Рис. 2.10. Динаміка імпорتنних потоків до України з Китаю, дол. США [60]

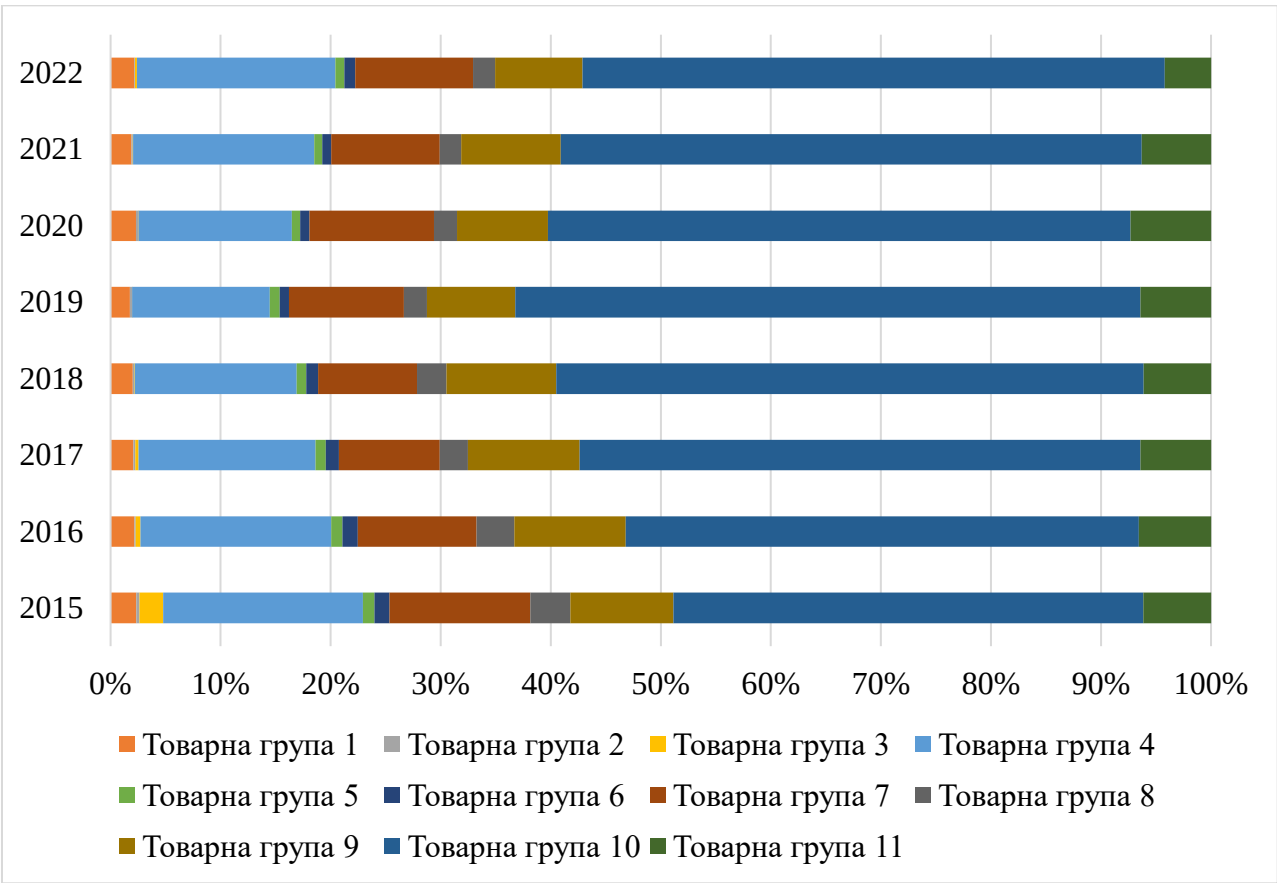

Рис. 2.11. Структура імпорتنних потоків до України з Китаю, % [60]

Основні категорії товарів, які Україна імпортує з Китаю, включають:

- електроніку та техніку, зокрема смартфони, комп'ютери, електронні компоненти, побутова техніка тощо;
- легкові автомобілі та комплектуючі з Китаю;
- текстильні вироби, а саме: одяг, взуття, текстильні матеріали;
- будівельні матеріали та обладнання, в тому числі меблі, будівельні конструкції, обладнання для будівництва;
- товари народного споживання, наприклад, іграшки, товари для побуту, спорядження, прикраси тощо;
- енергетичне обладнання для виробництва та передачі електроенергії;
- хімічні продукти, зокрема, хімічні речовини, добрива, лакофарбова продукція;
- медичне обладнання та медикаменти, зокрема фармацевтичні препарати;
- інші товари та послуги, які відповідають попиту ринку.

Точні обсяги та структура імпорту можуть змінюватися в залежності від року та економічних умов.

Як свідчать дані на рис. 2.12 імпорт з Китаю є важливим для України. За досліджуваний період ця частка постійно зростала від 10% в 2015 р. до 15% в 2022 р. Що стосується частки в загальному експорті Китаю, вона дуже незначна, що свідчить, що Україна не є провідним імпортером китайської продукції.

Аналізуючи загальне співвідношення імпорту до України з Китаю з боку кожної з держав, відмітимо, що найбільш успішним для України був 2015 р. (найменший рівень імпортних потоків), а для Китаю, найкращим роком можна назвати 2019 р., рис. 2.13.

Проведений аналіз виявив, що найбільш вагомою товарною позицією в імпорті китайських товарів до України є телефони /смартфони та електричні генератори.

На рис. 2.14 наведено динаміку змін щодо імпорту з Китаю цих двох позицій.

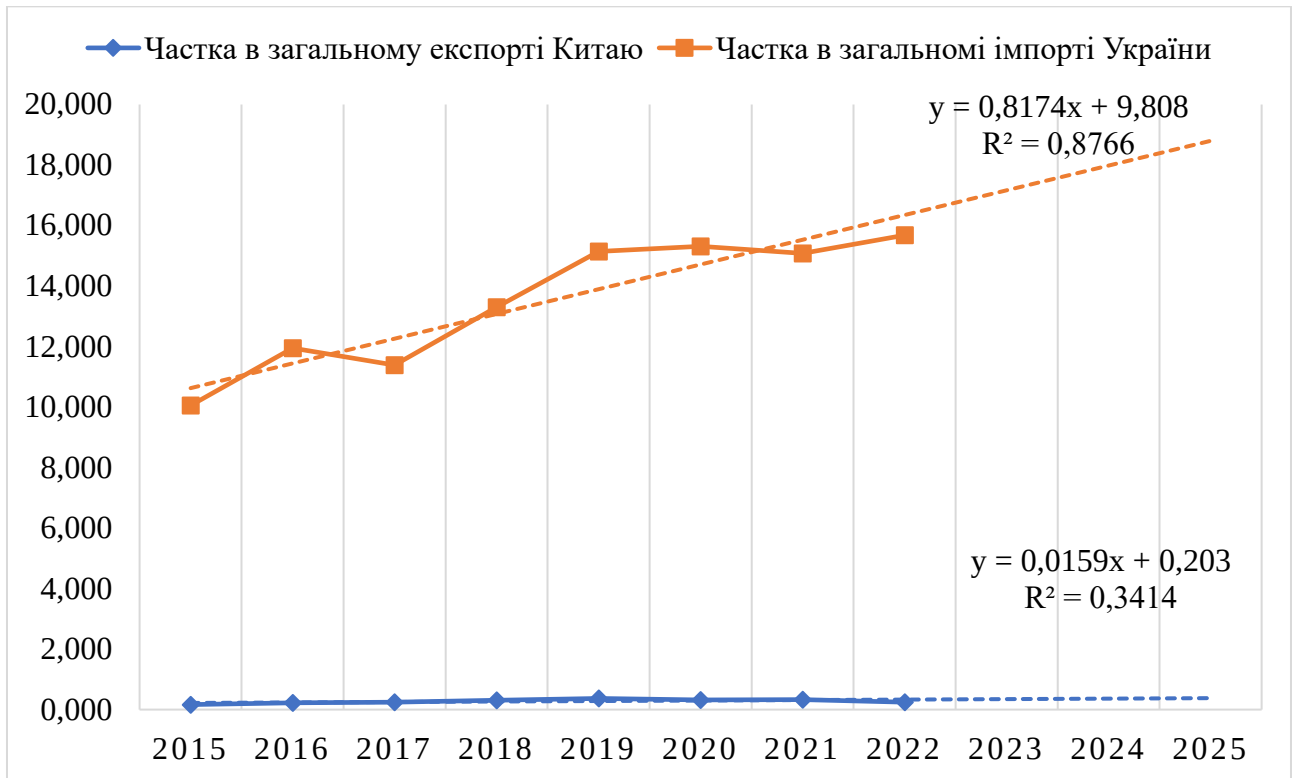

Рис. 2.12. Частка імпортного потоку в торговельних структурах України та Китаю, % [60]

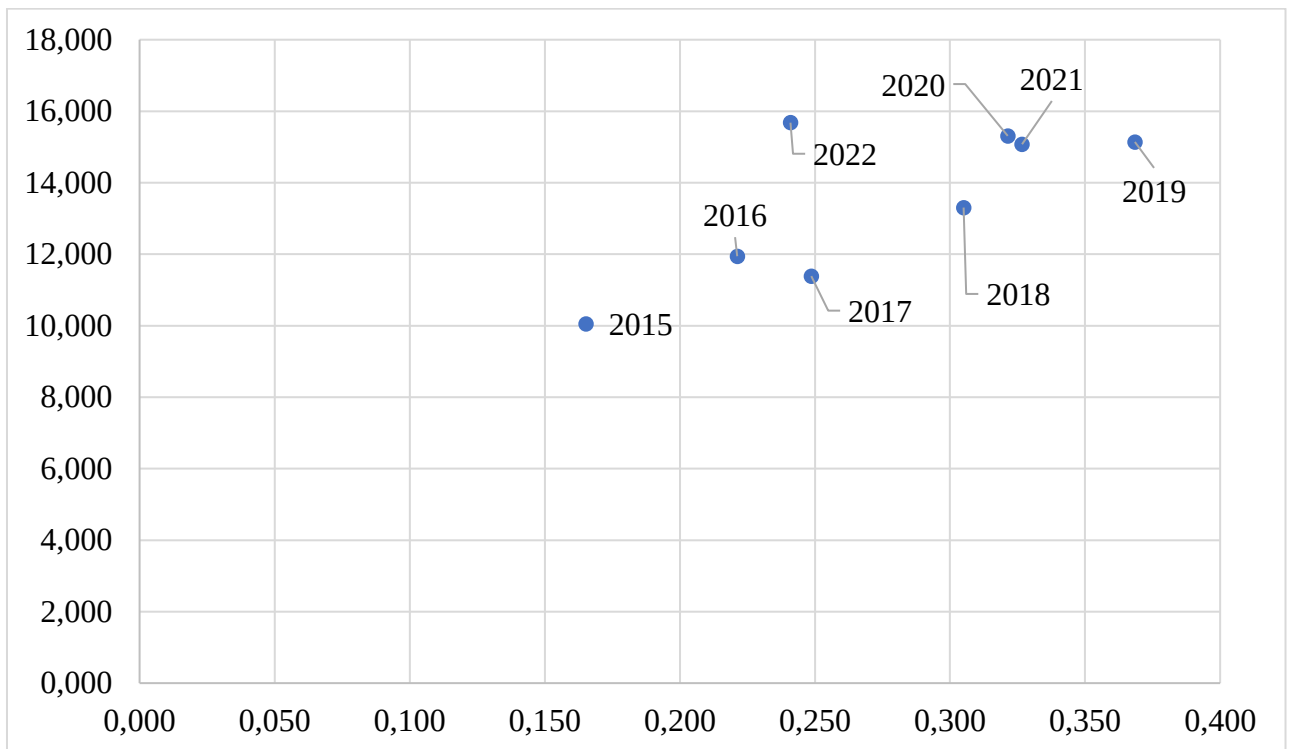

Рис. 2.13. Визначення найбільш успішного року в імпорті китайських товарів до України [60]

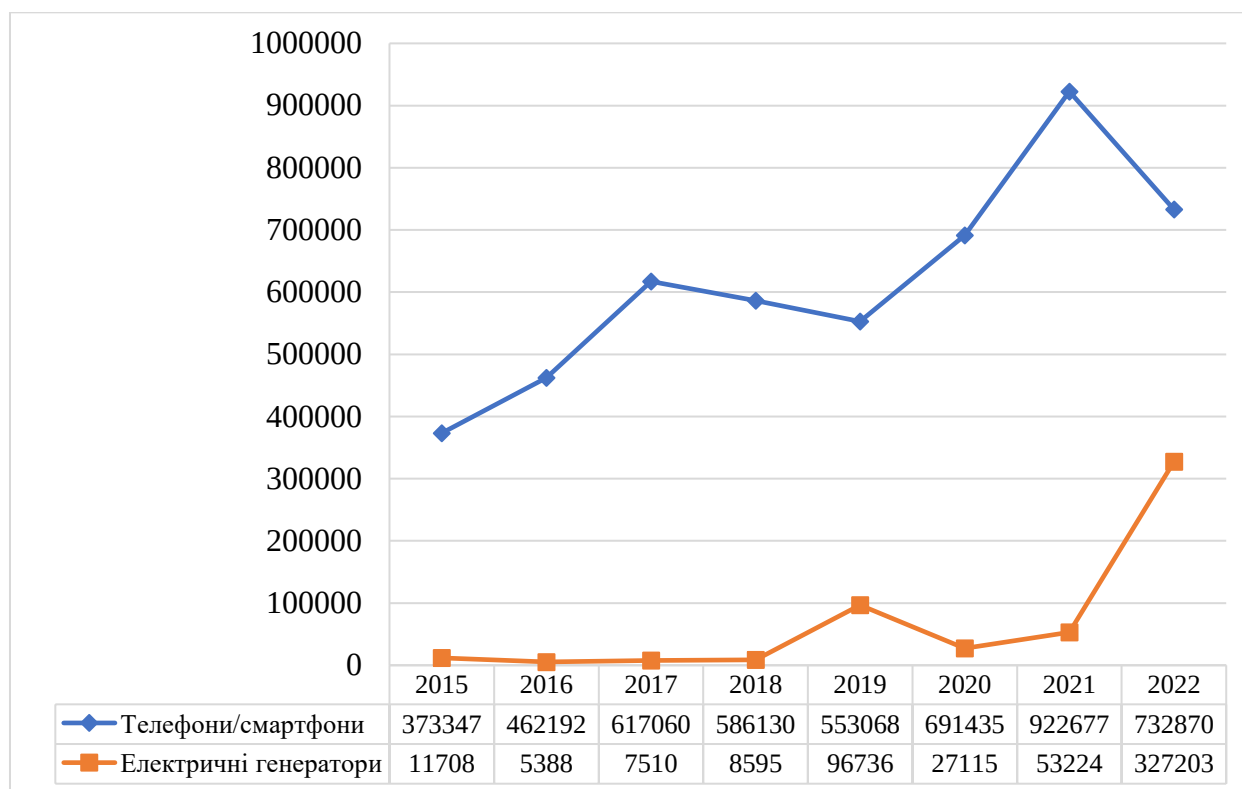

Рис. 2.14. Динаміка імпортованих потоків смартфонів та генераторів з Китаю, дол. США [60]

Результати аналізу доводять, що обсяг імпорту смартфонів є основним і навіть суттєве падіння обсягів в 2022 р. не погіршило вірогідність прогнозів, щодо збереження в Україні цього ринку. Що стосується генераторів, обсяги їх поставок є меншими за смартфони, однак і характеризуються величезним стрибком більше ніж 10 разів в 2022 р. В цілому, слід зазначити сталий характер зростання та перспективи збереження за Китаєм цієї ніші в Україні. Це підтверджує невисокий коефіцієнт апроксимації з урахуванням даних 2022 р.

Що стосується частки імпортованого потоку смартфонів в торговельних структурах України та Китаю, вони наведені на рис. 2.15 та 2.16.

Згідно розрахунків, експорт Китаєм смартфонів в Україну в структурі українського імпорту займає стратегічні майже 70%, що свідчить про залежність України від цих поставок і навіть складні умови 2022 р. не зменшили потреби України за цією товарною позицією. Що стосується цієї частки з боку структури китайського імпорту – дуже незначна. Найбільш вдалим для Китаю по експорту смартфонів до України був 2021 р. Найменший показник характеризує 2015 р.

Рис. 2.15. Частка імпортного потоку смартфонів в торговельних структурах України та Китаю, % [60]

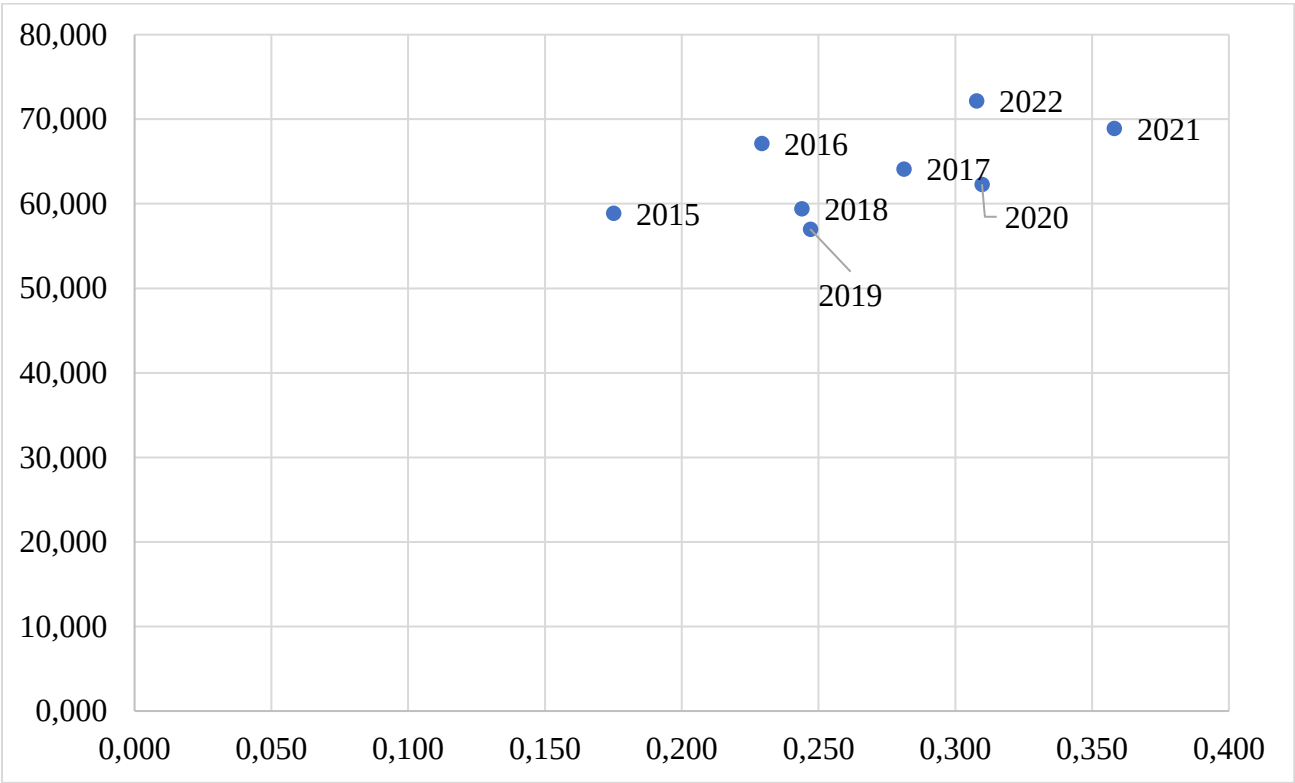

Рис. 2.16. Визначення найбільш успішного року в імпорті до України смартфонів для Китаю [60]

Відносно частки імпорту електронних генераторів загальноукраїнському імпорті та китайському експорту, вони наведені на рис. 2.17 та 2.18..

Рис. 2.17. Частка імпортного потоку електричних генераторів в торговельних структурах України та Китаю, % [60]

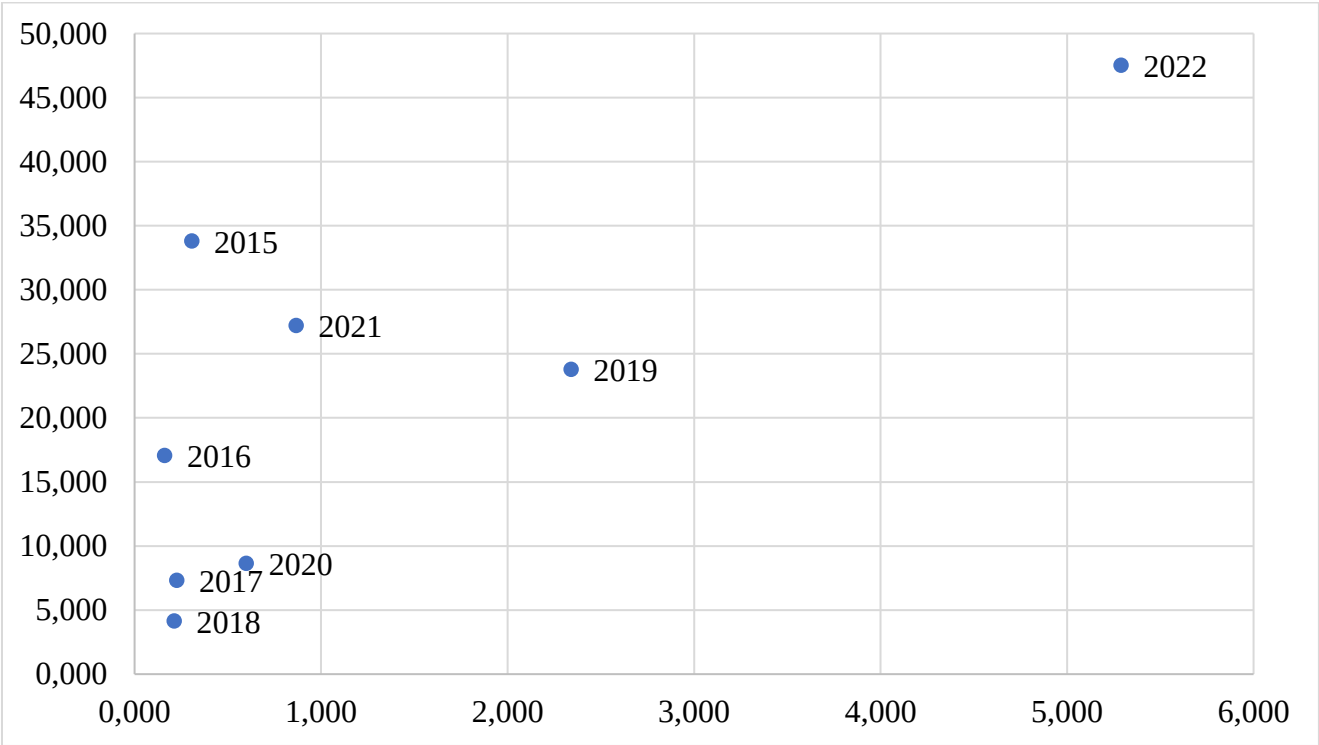

Рис. 2.18. Визначення найбільш успішного року в імпорті до України електричних генераторів для Китаю [60]

Згідно розрахунків, імпорт Україною генераторів має несталу динаміку з періодами сплеску та періодами суттєвого зниження попиту. Однак в структурі загального імпорту України, ця товарна позиція займає значне місце (до 45% в 2022 р.). Стосовно частки в структурі експорту Китаю – ці поставки.

Додатково проаналізуємо торговельний баланс двосторонніх торговельних відносин України та Китаю.

На рис. 2.19 наведено динаміку торговельного балансу між двома країнами.

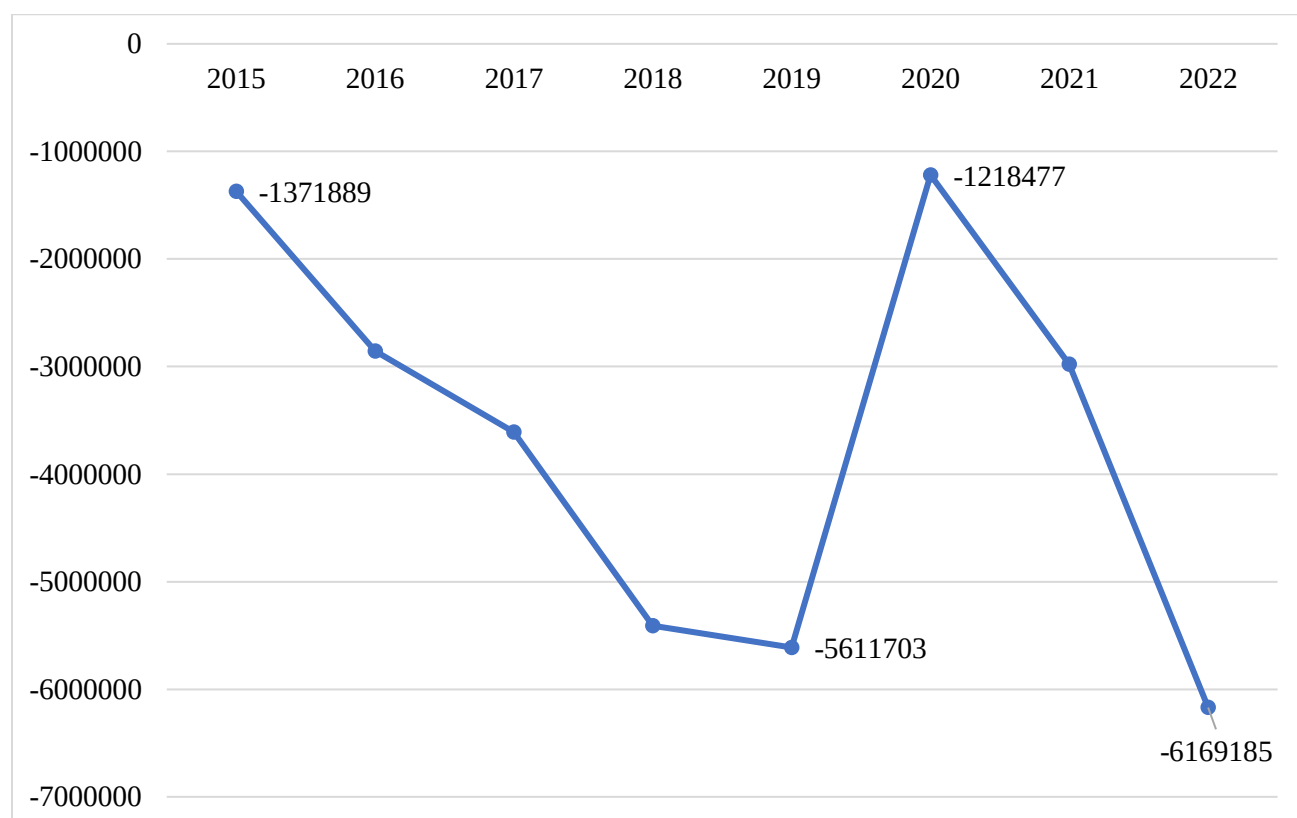

Рис. 2.19. Динаміка торговельного сальдо між Україною та Китаєм, дол. США

[60]

Як свідчать дані рис. 2.19 протягом досліджуваного періоду з 2015 по 2022 рр. торговельний баланс між Україною та Китаєм був від'ємним. Однак його динаміка дуже нестала, від 1,3 млн. доларів США в 2015 та 2020 рр. до майже 6 млн. доларів США в 2019 та 2022 р.

Стосовно українських товарів, які є найбільш затребуваними на китайському ринку, табл. 2.3 та рис. 2.20, варто відмітити руди, зернові та рослинні олії.

В табл. 2.4 та рис. 2.21 наведено найбільш затребувані китайські товари на українському ринку.

Таблиця 2.3

Найбільш затребувані на китайському ринку українські товари, дол. США

№	Назва товарної позиції	Середньорічний баланс (за період 2015-2022 рр.)
'19	Готові продукти із круп, борошна, крохмалю або молока; кондитерські вироби	542,38
'18	Какао та какао-продукти	1367,25
'88	Літаки, космічні апарати та їх частини	1931,50
'12	Насіння та плоди олійних культур	4727,75
'22	Напої, алкогольні напої та оцет	4910,88
'04	Молочні продукти; птишині яйця; натуральний мед	11178,25
'11	Продукція борошномельної промисловості	13240,75
'02	М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти	16944,88
'44	Деревина та вироби з деревини; деревне вугілля	59450,63
'23	Залишки та відходи харчової промисловості; готові корми для тварин	209327,00
'15	Жири та олії тваринного, рослинного походження	646891,50
'10	Зернові	1056501,50
'26	Руди	1246226,75

Складено за [60]

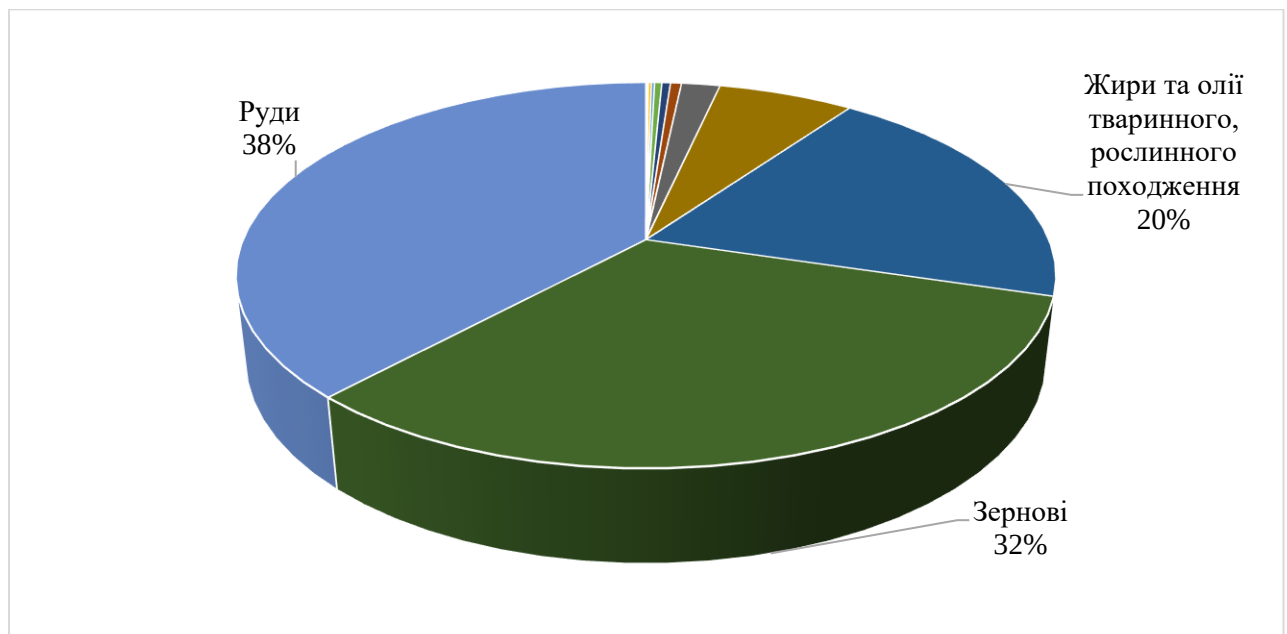

Рис. 2.20. Найбільш затребувані на китайському ринку українські товари, дол. США [60]

Таблиця 2.4

Найбільш затребувані на українському ринку китайські товари, дол. США

№	Назва товарної позиції	Середньорічний баланс (за період 2015-2022 рр.)
'85	Електричні машини та обладнання та їх частини	-2031187,25
'84	Атомні реактори, котли, машини та механічні пристрої	-1146901,38
'39	Пластмаси та вироби з них	-319754,50
'87	Транспортні засоби	-287578,00
'38	Різні хімічні продукти	-226693,25
'29	Органічні хімікати	-226049,25
'64	Взуття	-204879,25
'95	Іграшки, ігри та спортивний інвентар	-197047,88
'90	Оптичні, фотографічні, інші прилади	-190217,00
'73	Вироби з чавуну або сталі	-182561,00
'40	Гума та вироби з неї	-167576,13
'94	Меблі; постільна білизна, матраци	-157272,88
'62	Предмети одягу та аксесуари до одягу, крім трикотажних	-110410,00
'54	Інші товари	-1477878,13

Складено за [60]

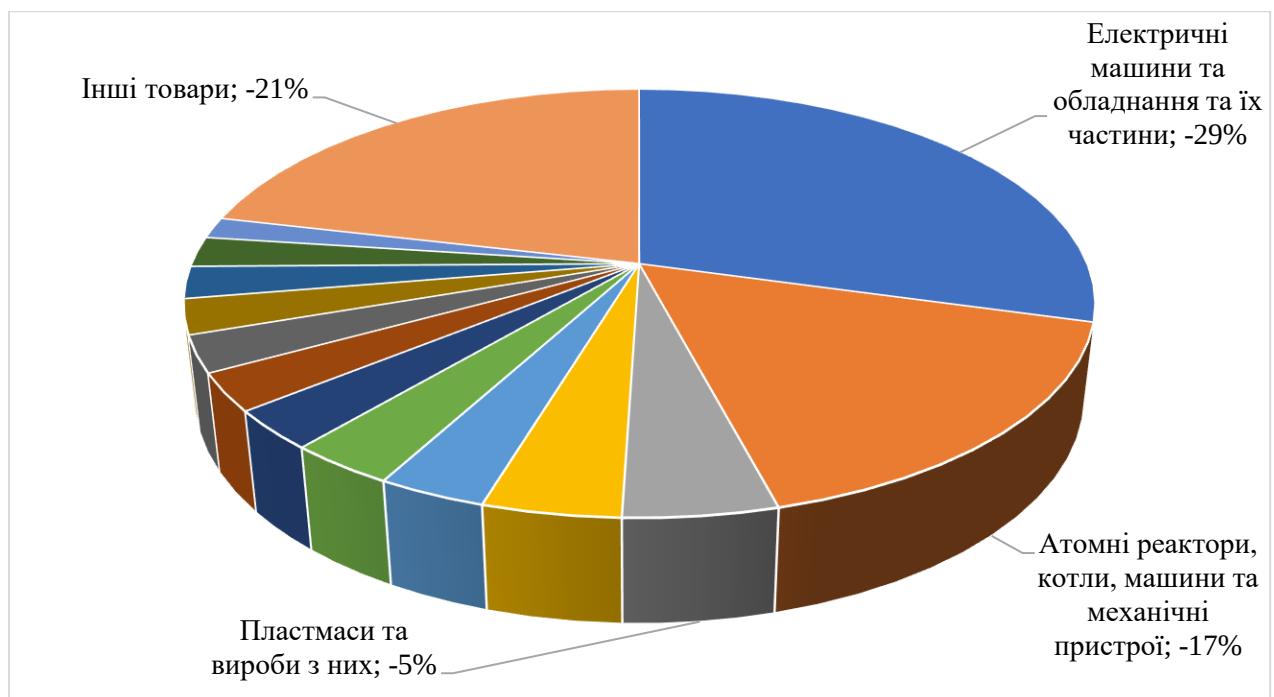

Рис. 2.21. Найбільш затребувані на українському ринку китайські товари, дол. США [60]

Що стосується торгівлі послугами, у 2021 р. торгівля послугами між країнами склав 387,2 млн. доларів США. Обсяг експорту 88,5 млн. доларів США, що на 28,7% менше ніж в 2020 р., імпорт склав 298,7 млн. доларів, США, що на 51,5% більше за дані 2020 р. В цілому негативне сальдо в торгівлі послугами складає 210,2 млн. доларів США.

Отже, можемо констатувати, що для України Китай є стратегічним партнером, а Україна для Китаю – однією з пересічних країн – торговельних партнерів. Стосовно основних товарів в двосторонніх торговельних потоках, для України це переважно сировина або сільськогосподарські товари з низькою доданою вартістю. Китай в Україну експортує в першу чергу продукцію машинобудування та хімічної промисловості.

2.3. Аналіз розвитку напрямів економічної співпраці між Україною та Китаєм в умовах сучасної нестабільності

Економічна співпраця між Україною та Китаєм включає різноманітні напрямки та галузі, рис. 2.22

Рис. 2.23. Напрями економічної співпраці між Україною та Китаєм [43-59]

1. Інвестування або привертання китайських інвестицій в українську економіку, а також спільні інвестиційні проекти.
2. Розвиток спільних інфраструктурних проектів, таких як будівництво доріг, залізниць, портів тощо.
3. Сільське господарство та харчова промисловість через спільну обробку та переробку сільськогосподарської сировини.
4. Енергетика включає постачання вугілля, розвиток відновлюваних джерел енергії та спільні енергетичні проекти.
5. Науково-технічне співробітництво через обмін технологіями та науковими розробками, спільні наукові проекти. Спільна робота в галузі інновацій, технологій та стартапів.
6. Фінансова співпраця та її розширення, включаючи обмін валют та фінансові інструменти.
7. Розвиток туристичної індустрії та обмін культурними програмами.
8. Екологічна співпраця через спільні проекти в галузі охорони навколишнього середовища та сталого розвитку.
9. Медична співпраця де здійснюються спільні медичні дослідження та обмін медичною експертизою.

Ці напрямки свідчать про різноманіття та потенціал глибокої та взаємовигідної співпраці між Україною та Китаєм в різних сферах економіки та розвитку.

Економічна співпраця між Україною та Китаєм базується на ряді міжнародних та двосторонніх документів, які встановлюють нормативні рамки для розвитку економічних відносин між цими країнами. Найголовнішими серед документів є:

– Угода про економічне та науково-технічне співробітництво між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки (1992 р.). Цей документ визначає загальні принципи та напрями співпраці між Україною та Китаєм в галузі економіки, науки та техніки [43].

– Меморандум про розуміння між Кабінетом Міністрів України та Державним Комітетом Китайської Народної Республіки з питань розвитку та реформ (2007р.). Документ спрямований на поглиблення співпраці в галузі економіки, інфраструктури, транспорту, науки та техніки [44].

– Угода про зону вільної торгівлі між Україною та Китаєм (розпочала діяти в січні 2018 р.). Сприяє збільшенню обсягів торгівлі та стимулює економічні відносини між обома країнами [45].

– Спільний план дій між Урядом України та Урядом Китаю на 2019-2021 рр. Визначає конкретні заходи та проекти, спрямовані на розвиток економічних відносин між Україною та Китаєм [46].

– Міжнародні угоди та договори, які стосуються конкретних аспектів економічної співпраці, таких як податкова угода, угода про захист інвестицій тощо [47].

Ці нормативні підстави визначають загальні принципи та рамки для економічної співпраці між Україною та Китаєм.

За даними НБУ, загальний обсяг інвестування Китаю в економіку України складає на початок 2022 р. 111 млн. доларів США. З в 2021 р. цей обсяг склав 30,6 млн. доларів США, за 2022 р. – 16,8 млн. доларів США [48].

Основними галузями залучення китайських інвестицій є [49-54]:

Інфраструктура. Китай має інтерес до інфраструктурних проектів в Україні, таких як будівництво доріг, залізниць, портів тощо.

Енергетика. Проекти в енергетичному секторі, в тому числі, відновлювану енергію, області видобутку та транспортування енергетичних ресурсів.

Сільське господарство. Інвестиції в аграрний сектор та продовольчу промисловість.

Технології та ІТ. Спільні проекти в галузі технологій та інформаційних технологій.

Медична сфера. Розвиток медичних технологій та медичного обладнання.

Фінансові послуги. Розвиток фінансових послуг та банківської сфери.

Що стосується науково-технологічної співпраці України та Китаю, вона охоплює різноманітні галузі, включаючи інформаційні технології, медичні дослідження, енергетику, аерокосмічну промисловість та інші сфери, рис. 2.24.

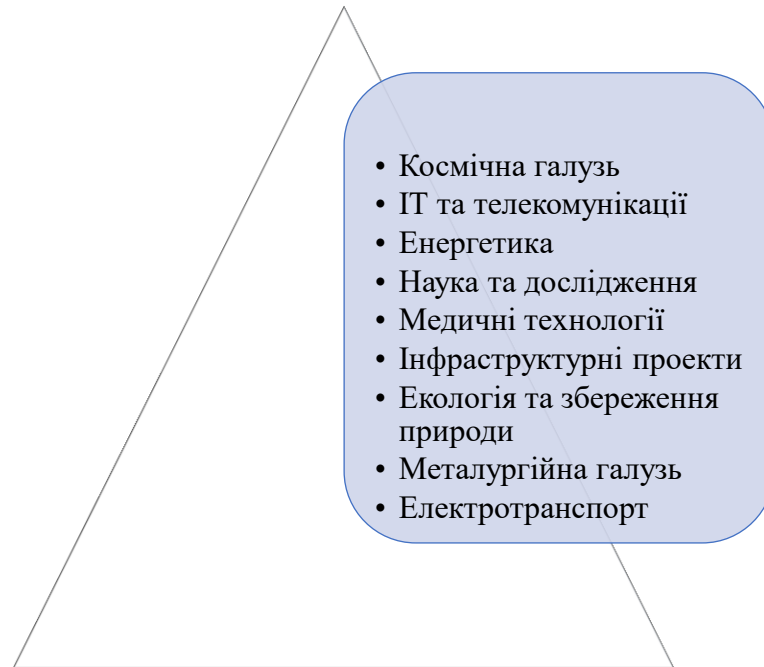

Рис. 2.24. Основні галузі науково-технічної співпраці України та Китаю
[43-59]

Космічна галузь. У вересні 2017 року Китай та Україна підписали угоду про співпрацю у космічній сфері. Угода передбачає обмін технологіями, даними та дослідженнями в галузі космічної науки. Також, українська компанія «Південмаш» постачала ряд компонентів для китайської ракети-носія Long March. Україна була однією з країн-партнерів у створенні китайського супутника "Чаньзэ-4", який у 2019 році став першим супутником, що успішно висадився на темному боці Місяця. Українські підприємства надавали певні компоненти та технології для цього проекту. Україна та Китай співпрацюють у виробництві та вдосконаленні ракет-носіїв. Китай використовує українські ракети "Цюаньчжоу-2", виробництво яких відбувається на базі українського проекту. Хоча Україна не є членом МКС, але вона може співпрацювати з китайськими космонавтами та науковцями у проведенні спільних експериментів та досліджень [54].

ІТ та телекомунікації. Китайські та українські ІТ-компанії активно взаємодіють у сфері розробки програмного забезпечення, телекомунікацій та інших технологічних проектах. Також, багато українських стартапів отримали інвестиції від китайських фондів [55].

Енергетика. Китай та Україна співпрацюють у галузі відновлювальної енергетики. Наприклад, було підписано угоди щодо спільного розвитку сонячних та вітрових електростанцій. У кількох випадках було зафіксовано інвестиції китайських компаній в українські енергетичні проекти, включаючи розвиток відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія. Можливе співробітництво в області відновлюваної енергетики, такої як сонячна та вітрова енергія. Це може включати спільні проекти з будівництва сонячних і вітрових електростанцій, обмін технологічними рішеннями та дослідженням у цій галузі. Спільні ініціативи та проекти, спрямовані на підвищення енергоефективності та впровадження заходів з енергозбереження в різних секторах економіки. Взаємне співробітництво у галузі атомної енергетики, яка включає в себе будівництво та експлуатацію атомних електростанцій, обмін досвідом та технологічною співпрацею. Укладення договорів та угод щодо обміну електроенергією між країнами, що може включати імпорту та експорту енергії. Розвиток співпраці у сфері газопостачання, включаючи можливі постачання природного газу та розвиток газової інфраструктури. Обмін технологічними рішеннями та науковими дослідженнями у галузі енергетики, щоб сприяти інноваціям та розвитку нових технологій [56].

Наука та дослідження. Україна та Китай активно здійснюють обмін науковими дослідженнями та проектами в різних галузях, таких як фізика, хімія, біологія та інші. Існують програми для обміну вченими та студентами [57].

Медичні технології. Українські та китайські медичні компанії співпрацюють у розробці та впровадженні новітніх медичних технологій, включаючи телемедицину та інноваційні методи лікування. Участь у спільних наукових дослідженнях у галузі медицини для розвитку нових методів діагностики та лікування. Проведення конференцій, семінарів та тренінгів, на яких фахівці з

України та Китаю можуть обмінюватися знаннями та досвідом. Спільна боротьба зі світовими епідеміями, наприклад, обмін допомогою в боротьбі з пандемією COVID-19, вакцинаційні ініціативи та інше. Співпраця у наданні медичної допомоги та гуманітарної допомоги в разі природних катастроф, аварій або інших надзвичайних ситуацій [58].

Інфраструктурні проекти. Китай активно інвестує в інфраструктурні проекти в Україні, зокрема в будівництво доріг, мостів та інших об'єктів. Це може включати в себе використання новітніх технологій у будівництві та управлінні інфраструктурою. Співпраця в цьому напрямку йде в контексті проекту «Один пояс, один шлях» (Belt and Road Initiative) і спрямований на підтримку інфраструктурних проектів, сполучення та співпрацю між країнами у різних галузях, таких як транспорт, енергетика та торгівля [56].

Екологія та збереження природи. Україна та Китай співпрацюють у галузі охорони навколишнього середовища, впроваджуючи технології для зменшення викидів та збереження природних ресурсів Металургійна галузь. Китайські компанії можуть інвестувати в українську металургійну галузь, впроваджуючи новітні технології для поліпшення виробничих процесів та зменшення впливу на навколишнє середовище [58].

Електротранспорт. Інвестиції в розвиток електротранспорту, зокрема в електромобілі та інфраструктуру для заряджання, можуть бути ще одним напрямком співпраці між китайськими та українськими компаніями [59].

Ці напрямки є лише загальними прикладами того, куди можуть бути спрямовані технологічні інвестиції між Україною та Китаєм.

Висновки до другого розділу

1. Проаналізовано передумови розвитку торговельно-економічної співпраці України і Китаю, зокрема історія взаємодії між двома країнами має багато різних етапів, від середньовічного періоду до наших днів. За допомогою PESTEL аналізу систематизовано такі аспекти торговельно-економічної співпраці між Україною

та Китаєм як політичні, економічні, соціокультурні, технологічні, екологічні та правові. SWOT-матриця умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю доповнила аналіз та дозволила врахувати сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози. Збереження сталості і розвитку торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм вимагає уважного управління цими загрозами та спільних зусиль обох країн для забезпечення взаємовигідної та стійкої співпраці.

2. Досліджено особливості торговельної співпраці України та Китаю в сучасних умовах розвитку. Експорт України до Китаю до лютого 2022 р. постійно зростав, однак через початок повномасштабної військової агресії річний обсяг за 2022 р. впав до рівня 2018 рр. Відповідно побудовано два прогнози, які показують наскільки падіння обсягів експорту 2022 р. змінили вірогідність. Основними категоріями товарів, які експортуються з України до Китаю, є: сільське господарство та продукти харчування, вугілля та енергетичні ресурси, металопродукція, хімічна продукція, машини та обладнання, технології та інновації. Експорт до Китаю важливий для України, за досліджуваний період коливалась від 4 до 14%. Відповідно її значні зміни відбуваються в залежності від того, як розвиваються торговельні відносини між обома країнами. Що стосується частки в загальному імпорті Китаю, він настільки великий, що Україна не має стратегічних переваг на цьому ринку. Найбільш вагомою товарною позицією в експорті українських товарів до Китаю є зернові, а саме кукурудза та ячмінь. Обсяги імпорту значно перевищують обсяги експорту. Основні категорії товарів, які Україна імпортує з Китаю, включають: електроніку та техніку, зокрема смартфони, комп'ютери, електронні компоненти, легкові автомобілі та комплектуючі з Китаю; текстильні вироби, будівельні матеріали та обладнання, товари народного споживання, енергетичне обладнання для виробництва та передачі електроенергії; хімічні продукти, медичне обладнання та медикаменти. Імпорт з Китаю є важливим для України. За досліджуваний період ця частка постійно зростала від 10% в 2015 р. до 15% в 2022 р. Що стосується частки в загальному експорті Китаю, вона дуже незначна, що

свідчить, що Україна не є провідним імпортером китайської продукції. Найбільш вагомою товарною позицією в імпорті китайських товарів до України є телефони /смартфони та електричні генератори. Протягом досліджуваного періоду з 2015 по 2022 рр. торговельний баланс між Україною та Китаєм був від'ємним. Однак його динаміка дуже нестала, від 1,3 млн. доларів США в 2015 та 2020 рр. до майже 6 млн. доларів США в 2019 та 2022 р. Стосовно українських товарів, які є найбільш затребуваними на китайському ринку, табл. 2.3 та рис. 2.20, варто відмітити руди, зернові та рослинні олії. Для України Китай є стратегічним партнером, а Україна для Китаю – однією з пересічних країн – торговельних партнерів. Стосовно основних товарів в двосторонніх торговельних потоках, для України це переважно сировина або сільськогосподарські товари з низькою доданою вартістю. Китай в Україну експортує в першу чергу продукцію машинобудування та хімічної промисловості.

3. Зроблено аналіз розвитку напрямів економічної співпраці між Україною та Китаєм в умовах сучасної нестабільності. Економічна співпраця між Україною та Китаєм включає різноманітні напрямки та галузі, зокрема, інвестування розвитку спільних інфраструктурних проєктів, сільське господарство та харчова промисловість; енергетика; науково-технічне співробітництво; фінансова співпраця; розвиток туристичної індустрії; екологічна співпраця; медична співпраця.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ

3.1. Оцінка взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці України і Китаю на їх економічне зростання

Проведений аналіз в розділі 2 виявив, що найвагомим напрямом співпраці між країнами є саме торгівля. Тому оцінку взаємозв'язку будемо розраховувати саме по ній.

Спочатку проаналізуємо загальну динаміку товарообігу між Україною та Китаєм, рис. 3.1

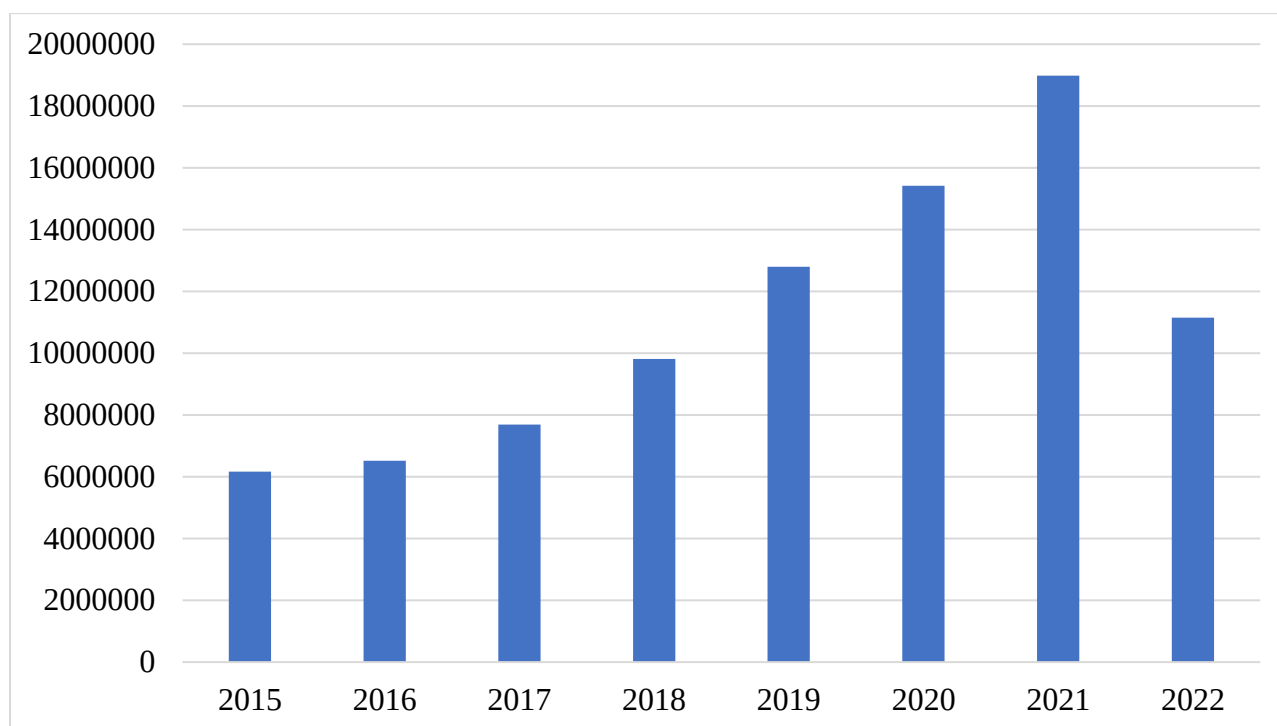

Рис. 3.1. Динаміка товарообігу між Україною та Китаєм [60]

Як свідчать дані, протягом 2015-2021 рр. товарообіг постійно зростав, навіть складний 2020 р. не став виключенням. Лише в 2022 р. спостерігалось падіння товарообігу до обсягів 2018 р., що пов'язано зі складною ситуацією в Україні через активну фазу військової агресії проти неї.

Також, докладно було проаналізовано коефіцієнт покриття експортом імпорту, рис. 3.2.

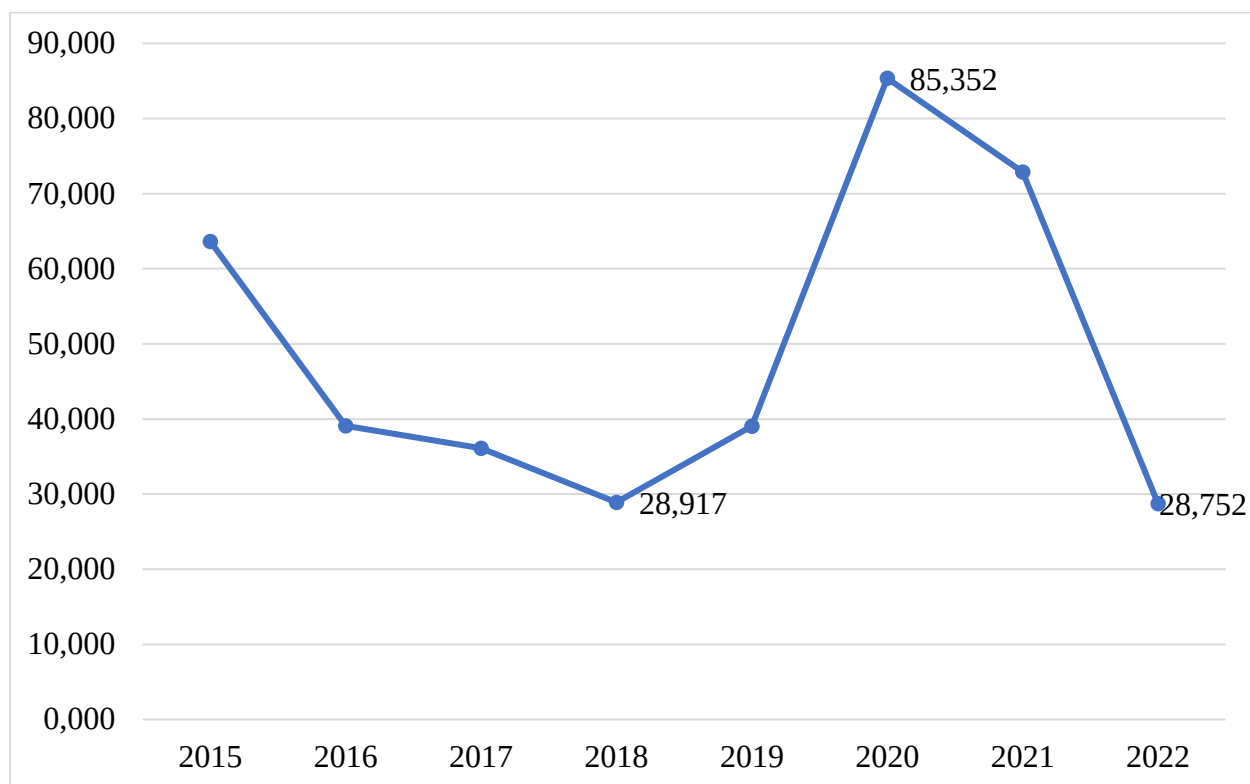
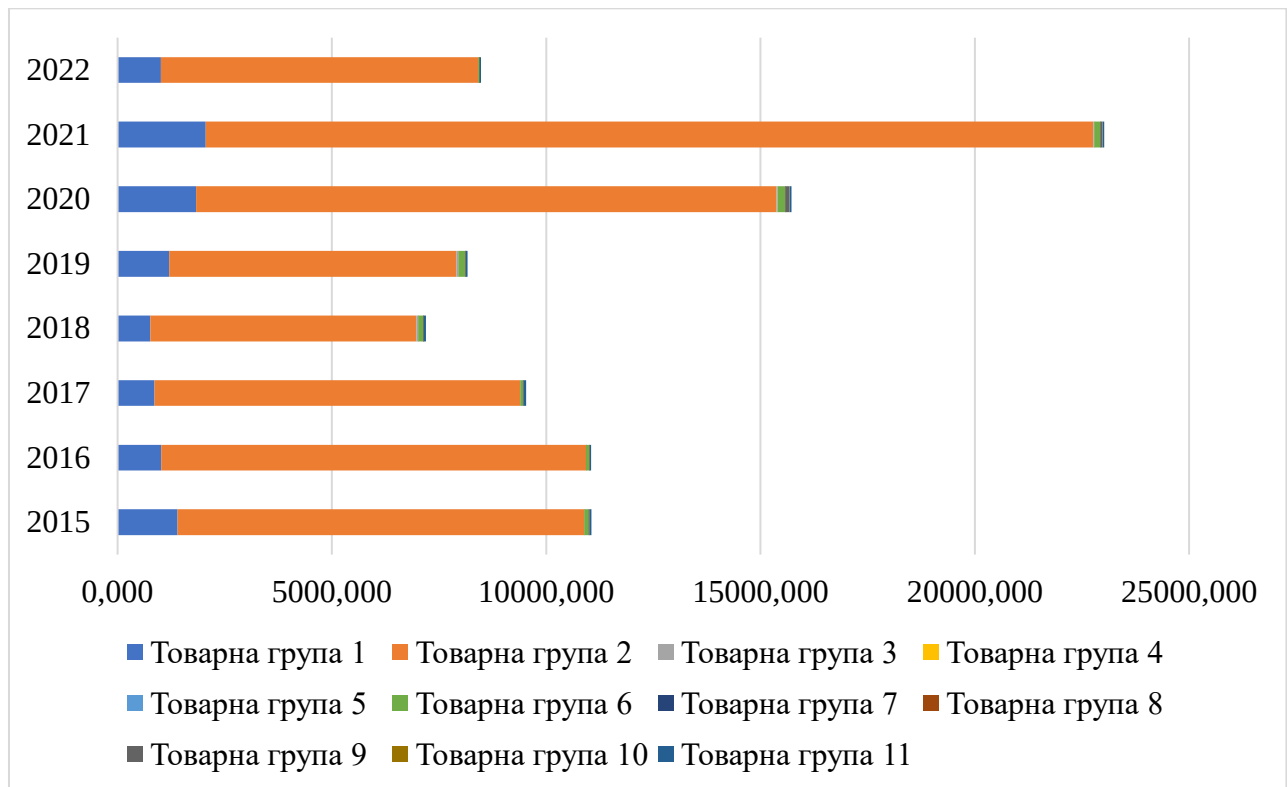

Рис. 3.2. Динаміка коефіцієнту покриття експортом імпорту в торгівлі між Україною та Китаєм [60]

Відповідно до наведеної динаміки можемо констатувати, що протягом досліджуваного періоду з 2015 по 2022 рр. експортні потоки з України не перевищували імпортні потоки до України з Китаю. Найбільш успішним для України роком був 2020 р, коли експорт з України на 85% покрити імпорт з Китаю. Всі інші роки були значно менш вдалим для України, особливо 2018 та 2022 р., коли обсяги експорту покривали лише 28% імпорту.

Відповідний аналіз за коефіцієнтом покриття експортом імпорту в торгівлі між Україною та Китаєм зроблено по кожній з 11 товарних груп в динаміці з 2015 по 2022 рр. Результати наведено на рис. 3.3.

Згідно розрахунків лише експорт товарів першої та другої товарних груп значно перевищують обсяги відповідних імпортних поставок з Китаю. Всі інші товарні групи та їх експорт має незначні обсяги поставок, що набагато поступається відповідним обсягам імпорту.

Для оцінки взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм на їх економічне зростання використаємо дані ВВП та дані загального товарообігу між країнами по товарним групам. Вихідні дані для розрахунку моделі для України наведено в табл. 3.1

Таблиця 3.1

Вихідні дані розрахунку для України

ВВП	ТГ 1	ТГ 2	ТГ 3	ТГ 4	ТГ 5	ТГ 6	ТГ 7	ТГ 8	ТГ 9	ТГ 10	ТГ 11
млрд. дол. США	млн. дол. США										
435,49	1,33	0,97	0,08	0,69	0,04	0,10	0,48	0,14	0,38	1,71	0,34
475,72	1,13	0,64	0,02	0,82	0,05	0,12	0,51	0,16	0,51	2,27	0,39
503,90	1,13	0,74	0,02	0,91	0,05	0,11	0,52	0,15	0,59	3,09	0,58
534,02	1,32	0,67	0,00	1,15	0,07	0,17	0,68	0,20	0,79	4,28	0,69
560,99	2,11	1,20	0,00	1,16	0,08	0,20	0,96	0,19	0,87	5,43	0,80
546,98	3,73	2,52	0,00	1,18	0,06	0,20	0,95	0,17	1,31	4,66	0,88
591,25	4,49	2,95	0,00	1,83	0,08	0,22	1,09	0,21	1,33	6,08	0,98
448,56	2,09	0,40	0,01	1,57	0,07	0,11	0,93	0,17	0,75	4,68	0,46

Складено автором за [60; 61]

Результати розрахунку наведено в табл. 3.2 та табл. 3.3.

Таблиця 3.2

Результати розрахунку кореляційної моделі для України оцінки взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм

	ВВП	ТГ 1	ТГ 2	ТГ 3	ТГ 4	ТГ 5	ТГ 6	ТГ 7	ТГ 8	ТГ 9	ТГ 10	ТГ 11
ВВП	1,00											
ТГ 1	0,67	1,00										
ТГ 2	0,72	0,93	1,00									
ТГ 3	-0,73	-0,43	-0,30	1,00								
ТГ 4	0,52	0,75	0,51	-0,60	1,00							
ТГ 5	0,72	0,60	0,40	-0,74	0,83	1,00						
ТГ 6	0,94	0,77	0,79	-0,64	0,56	0,73	1,00					
ТГ 7	0,66	0,84	0,64	-0,63	0,87	0,90	0,76	1,00				
ТГ 8	0,79	0,57	0,45	-0,73	0,76	0,87	0,83	0,75	1,00			
ТГ 9	0,81	0,93	0,86	-0,68	0,75	0,70	0,88	0,87	0,71	1,00		
ТГ 10	0,78	0,74	0,56	-0,77	0,87	0,97	0,81	0,95	0,86	0,84	1,00	
ТГ 11	0,96	0,81	0,81	-0,71	0,64	0,75	0,95	0,78	0,77	0,93	0,85	1,00

Розраховано автором

Таблиця 3.3

Результати розрахунку кореляційно-регресійної моделі для України оцінки взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм

	<i>Coefficients</i>
Intercept	423,4389
X Variable 1	75,025
X Variable 2	106,1135
X Variable 3	-732,119
X Variable 4	29,72958
X Variable 5	0
X Variable 6	221,412
X Variable 7	0
X Variable 8	0
X Variable 9	-39,614
X Variable 10	23,37653
X Variable 11	0

Розраховано автором

Відповідно до отриманих розрахунків сформуємо рівняння:

$$Y_{\text{Україна}} = 423,4389 + 75,025x_1 + 106,1135x_2 - 732,119x_3 + 29,72958x_4 + 221,412x_6 - 39,614x_9 + 23,37653x_{10}$$

де: x_1 – товарообіг за першою товарною групою, x_2 – товарообіг за другою товарною групою, x_3 – товарообіг за третьою товарною групою, x_4 – товарообіг за четвертою товарною групою, x_6 – товарообіг за шостою товарною групою, x_9 – товарообіг за дев'ятою товарною групою, x_{10} – товарообіг за десятою товарною групою.

Таким чином можемо зробити висновок, що економічне зростання України має певну залежність від торговельної співпраці між Україною та Китаєм. Особливо важливим є збереження конкурентних переваг в торгівлі товарами першої та другої товарних груп (с/г продукція та мінеральні продукти), а також активних розвиток експорту товарів четвертої (хімічна промисловість), шостої (деревина) та десятої (машинобудування) товарних груп.

Аналогічний аналіз проведемо і для Китаю. Вихідні дані для розрахунку моделі наведено в табл. 3.4

Таблиця 3.4

Вихідні дані розрахунку для Китаю

ВВП	ТГ 1	ТГ 2	ТГ 3	ТГ 4	ТГ 5	ТГ 6	ТГ 7	ТГ 8	ТГ 9	ТГ 10	ТГ 11
млрд. дол. США	млн. дол. США										
17796,75	1,33	0,97	0,08	0,69	0,04	0,10	0,48	0,14	0,38	1,71	0,34
18712,10	1,13	0,64	0,02	0,82	0,05	0,12	0,51	0,16	0,51	2,27	0,39
19887,03	1,13	0,74	0,02	0,91	0,05	0,11	0,52	0,15	0,59	3,09	0,58
21739,73	1,32	0,67	0,00	1,15	0,07	0,17	0,68	0,20	0,79	4,28	0,69
23446,56	2,11	1,20	0,00	1,16	0,08	0,20	0,96	0,19	0,87	5,43	0,80
24284,24	3,73	2,52	0,00	1,18	0,06	0,20	0,95	0,17	1,31	4,66	0,88
27518,86	4,49	2,95	0,00	1,83	0,08	0,22	1,09	0,21	1,33	6,08	0,98
30327,32	2,09	0,40	0,01	1,57	0,07	0,11	0,93	0,17	0,75	4,68	0,46

Складено автором за [60; 61]

Результати розрахунку наведено в табл. 3.5 та табл. 3.6.

Таблиця 3.5

Результати розрахунку кореляційної моделі для Китаю оцінки взаємозв'язку
торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм

	ВВП	ТГ 1	ТГ 2	ТГ 3	ТГ 4	ТГ 5	ТГ 6	ТГ 7	ТГ 8	ТГ 9	ТГ 10	ТГ 11
ВВП	1,00											
ТГ 1	0,64	1,00										
ТГ 2	0,33	0,93	1,00									
ТГ 3	-0,54	-0,43	-0,30	1,00								
ТГ 4	0,93	0,75	0,51	-0,60	1,00							
ТГ 5	0,78	0,60	0,40	-0,74	0,83	1,00						
ТГ 6	0,38	0,77	0,79	-0,64	0,56	0,73	1,00					
ТГ 7	0,86	0,84	0,64	-0,63	0,87	0,90	0,76	1,00				
ТГ 8	0,58	0,57	0,45	-0,73	0,76	0,87	0,83	0,75	1,00			
ТГ 9	0,64	0,93	0,86	-0,68	0,75	0,70	0,88	0,87	0,71	1,00		
ТГ 10	0,81	0,74	0,56	-0,77	0,87	0,97	0,81	0,95	0,86	0,84	1,00	
ТГ 11	0,47	0,81	0,81	-0,71	0,64	0,75	0,95	0,78	0,77	0,93	0,85	1,00

Розраховано автором

Таблиця 3.6

Результати розрахунку кореляційно-регресійної моделі для Китаю оцінки
взаємозв'язку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм

	<i>Coefficients</i>
Intercept	423,4389
X Variable 1	-0,0000750250455407924
X Variable 2	0,000106
X Variable 3	-0,00073
X Variable 4	0,000029729575303204
X Variable 5	0
X Variable 6	0,000221
X Variable 7	0
X Variable 8	0
X Variable 9	-0,0000396139581716713
X Variable 10	0,0000233765253430367
X Variable 11	0

Розраховано автором

Відповідно до отриманих розрахунків сформуємо рівняння:

$$Y_{Kumai} = 423,4389 - 0,0000750250455407924x_1 + 0,000106x_2 - 0,00073x_3 + \\ 0,000029729575303204x_4 + 0,000221x_6 - 0,0000396139581716713x_9 + \\ 0,0000233765253430367x_{10}$$

де: x_1 – товарообіг за першою товарною групою, x_2 – товарообіг за другою товарною групою, x_3 – товарообіг за третьою товарною групою, x_4 – товарообіг за четвертою товарною групою, x_6 – товарообіг за шостою товарною групою, x_9 – товарообіг за дев'ятою товарною групою, x_{10} – товарообіг за десятою товарною групою.

Результати розрахунку підтвердили результати аналізу, зроблені в р.2, для Китаю сучасні обсяги торговельної співпраці є занадто малими і незначними. Безумовно, спостерігається позитивний вплив на зростання ВВП, але мінімальний. У двосторонній співпраці більш зацікавлена Україна.

Аналізуючи додатково результати кореляційного аналізу, табл. 3.7 та рис. 3.1.

Таблиця 3.7

Результати кореляційної моделі взаємозв'язку економічного зростання України та Китаю від торговельно-економічної співпраці між країнами

Товарні групи	R^2	
	Україна	Китай
Товарна група 1	0,67	0,64
Товарна група 2	0,72	0,33
Товарна група 3	-0,73	-0,54
Товарна група 4	0,52	0,93
Товарна група 5	0,72	0,78
Товарна група 6	0,94	0,38
Товарна група 7	0,66	0,86
Товарна група 8	0,79	0,58
Товарна група 9	0,81	0,64
Товарна група 10	0,78	0,81
Товарна група 11	0,96	0,47
Загальна маса впливу	6,84	5,88

Розраховано автором

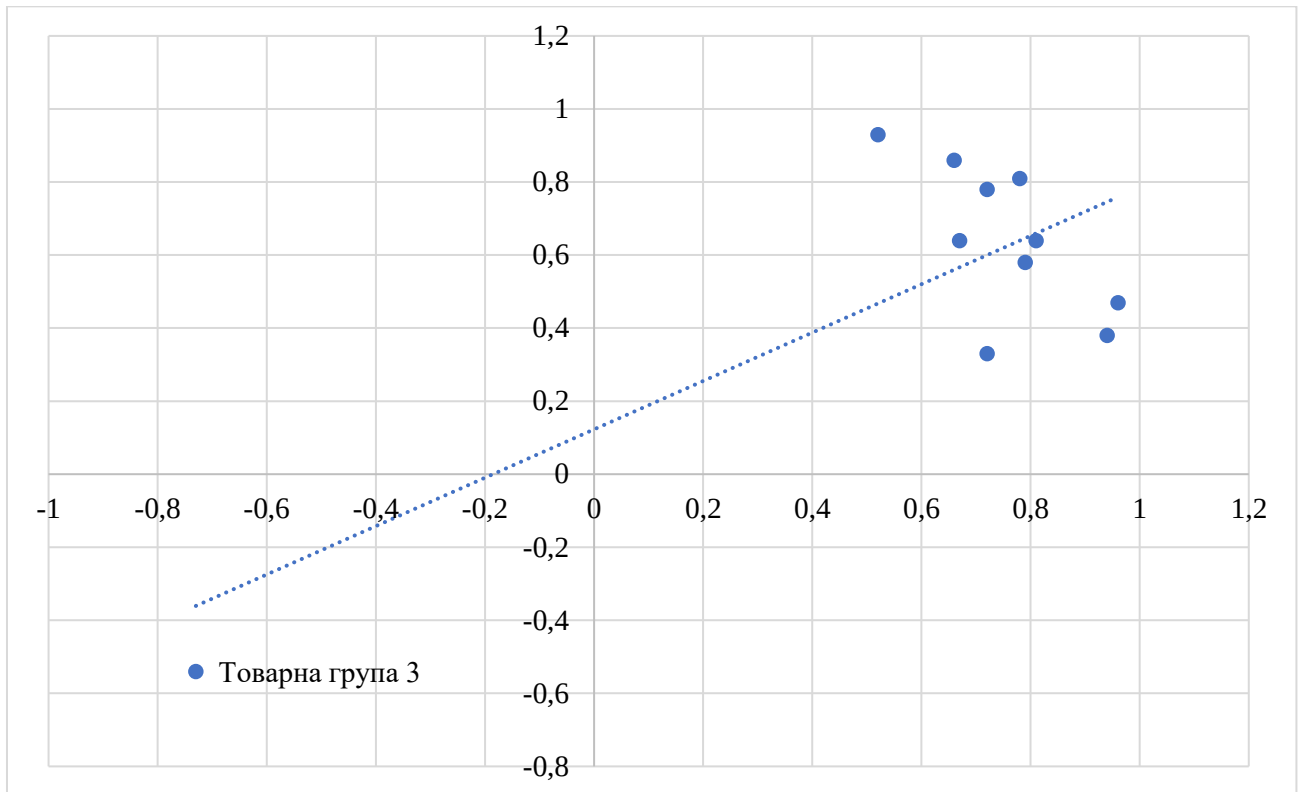

Рис. 3.1. Результати кореляційної моделі взаємозв'язку економічного зростання України та Китаю від торговельно-економічної співпраці між країнами
[розраховано автором]

Відповідно до отриманих результатів можемо зробити висновки, що розвиток торговельної співпраці позитивно впливає на економічне зростання обох країн.

3.2. Заходи активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм

Отже, в роботі було встановлено, що існує значний потенціал для розвитку торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм, оскільки обидві країни мають великі ринкові можливості та доповнюють одна одну в ряді секторів. Аспекти, що вказують на цей потенціал:

1. Сировинна база України. Україна володіє значними природними ресурсами, такими як сільськогосподарські продукти, металургійні ресурси,

енергетичні матеріали та інші. Китай, який має велику індустріальну базу, може бути зацікавлений в імпорті цих сировинних матеріалів.

2. Експорт сільськогосподарської продукції. Україна є однією з провідних країн у вирощуванні зерна та соняшнику. Китай, з своєю великою національною популяцією, є потенційно значущим ринком для українських сільськогосподарських експортерів.

3. Інфраструктурні проекти та зв'язки. Україна має географічно стратегічне розташування, яке може стати привабливим для Китаю у контексті інфраструктурних проектів, таких як «Шлях Шовкового поясу». Розвиток транспортної інфраструктури та логістичних зв'язків може полегшити торгівлю між двома країнами.

4. Енергетичний сектор. Україна має значні енергетичні ресурси, зокрема вугілля та ядерну енергію. Китай, який розвивається швидкими темпами, може бути зацікавлений у співпраці у сфері енергетики та відновлювальних джерел енергії.

5. Інновації та технології. Обидві країни активно інвестують у науково-технічний розвиток. Співпраця у галузі інновацій та високих технологій може призвести до обміну знаннями та технологічними рішеннями.

6. Машинобудування та виробництво. Україна має досвід у виробництві машин та обладнання, що може бути цікавим для Китаю, де розвивається велика індустріальна база.

7. Можливості для малого та середнього бізнесу. Розвиток торговельно-економічних відносин може сприяти розвитку малих та середніх підприємств в обох країнах, забезпечуючи нові ринкові можливості та сприяючи економічному зростанню.

Для успішного використання цього потенціалу важливо вирішувати проблеми, зазначені раніше, і активно сприяти створенню сприятливого клімату для бізнесу та інвестицій між Україною і Китаєм.

Однак, незважаючи на потенціал для розвитку торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм, існують кілька проблем, які можуть ускладнити або сповільнити цей процес:

- тарифні бар'єри та регулятивні обмеження – високі тарифи та інші торговельні бар'єри можуть ускладнити доступ українських товарів на китайський ринок та навпаки. Регулятивні обмеження та складні процедури можуть також стати перешкодою для бізнесу;

- відмінності у стандартах та сертифікації – різниці у вимогах до якості, стандартів та сертифікації можуть ускладнити взаємодію між країнами та обмежити експорт товарів;

- нестабільність у політичних відносинах – політичні конфлікти або напруження у відносинах між країнами можуть створити невизначеність для бізнес-співпраці та вплинути на інвестиційний клімат;

- культурні та мовні бар'єри - різниці в культурі та мові можуть ускладнити комунікації та взаєморозуміння між підприємствами обох країн;

- проблеми інтелектуальної власності – недостатня захист інтелектуальної власності може відлякувати компанії від вивчення можливостей у партнерствах через ризик копіювання та порушення прав;

- геополітична ситуація – геополітичні фактори, такі як конфлікти або напруження між Китаєм і іншими країнами, можуть вплинути на стабільність та передбачуваність торговельних відносин;

- екологічні питання – незадовільний екологічний стан та проблеми з екологічними стандартами можуть стати перешкодою для співпраці у галузях, де середовище має важливе значення.

Для подолання цих проблем важливо встановлювати конструктивний діалог, покращувати правову базу, працювати над гармонізацією стандартів і сертифікації, а також розвивати інструменти для захисту інтелектуальної власності. Політична стабільність та взаєморозуміння також грають важливу роль у вирішенні цих питань.

У відповідності до всіх можливостей та труднощів торговельно-економічної співпраці України та Китаю на сучасному етапі запропоновано основні напрями активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм, рис. 3.2.

Рис. 3.2. Напрями активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм [побудовано автором]

Ця схема відображає основні загрози та можливості подолання їх у контексті економічного співробітництва між Україною та Китаєм. Результативність варіантів подолання може залежати від ефективності та взаємодії обох сторін.

Активізація торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм може бути доцільною для обох країн, якщо вони взаємодіють у ряді напрямків:

1. Торгівля товарами і послугами. Збільшення обсягів торгівлі між двома країнами може бути досягнуте за допомогою вивчення інтересів кожної сторони та зниження тарифів і бар'єрів для ввезення товарів і послуг.

2. Інвестиції. Сприяти прямим іноземним інвестиціям між країнами, сприяючи обміну технологіями, капіталом та знаннями. Розвиток спільних проектів у різних секторах, таких як інфраструктура, енергетика, агропромисловість, може зміцнити економічні зв'язки.

3. Розширення експортних можливостей. Підтримка українських компаній у входженні на китайський ринок і розширення експортних можливостей для українських товарів і послуг може бути доцільною стратегією.

4. Технологічний обмін. Сприяти обміну технологіями та науковими досягненнями, спільно розробляти інноваційні проекти в таких галузях, як інформаційні технології, біотехнології, енергетика тощо.

5. Співпраця в сфері освіти. Розвивати обмін студентами та науковцями між університетами обох країн для сприяння взаємному розумінню та обміну ідеями.

6. Підтримка малого та середнього бізнесу. Забезпечення підтримки для малих та середніх підприємств обох країн, включаючи сприяння їх участі у виставках, ярмарках та бізнес-місіях.

7. Вирішення торговельних питань. Активна участь у вирішенні торговельних спорів та проблем, сприяння транспарентності і створенню сприятливого торговельного середовища.

Ці напрями можуть сприяти зміцненню та розширенню торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм, що, в свою чергу, сприятиме розвитку обох країн.

Висновки до третього розділу

1. Оцінено взаємозв'язок торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм на їх економічне зростання. Товарообіг між країнами постійно зростає, навіть складний 2020 р. не став виключенням. Протягом досліджуваного періоду з 2015 по 2022 рр. експорті потоки з України не перевищували імпорتنі потоки до України з Китаю. Лише експорт товарів першої та другої товарних груп значно перевищують обсяги відповідних імпорتنих поставок з Китаю. Всі інші товарні групи та їх експорт має незначні обсяги поставок, що набагато поступається відповідним обсягам імпорту. Економічне зростання України має певну залежність від торговельної співпраці між Україною та Китаєм. Особливо важливим є збереження конкурентних переваг в торгівлі товарами першої та другої товарних груп (с/г продукція та мінеральні продукти), а також активних розвиток експорту товарів четвертої (хімічна промисловість), шостої (деревина) та десятої (машинобудування) товарних груп. Для Китаю сучасні обсяги торговельної співпраці з Україною є занадто малими і незначними. Безумовно, спостерігається позитивний вплив на зростання ВВП, але мінімальний. У двосторонній співпраці більш зацікавлена Україна.

2. Визначено напрями активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм. Активізація торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм може бути доцільною для обох країн, якщо вони взаємодіють у таких напрямках як: 1. Торгівля товарами і послугами. 2. Інвестиції. 3. Розширення експортних можливостей. 4. Технологічний обмін. 5. Співпраця в сфері освіти. 6. Підтримка малого та середнього бізнесу. 7. Вирішення торговельних питань. Активна участь у вирішенні торговельних спорів та проблем, сприяння транспарентності і створенню сприятливого торговельного середовища.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки:

1. Систематизовано теоретичне підґрунтя дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами. Зокрема, наведено та проаналізовано основні економічні теорії, які пояснюють сутність торговельно-економічної співпраці між країнами: класична теорія торгівлі; теорія загальної рівноваги; теорія імперфектних ринків; теорія зовнішньої економіки; модель «нової торговельної теорії»; теорія економічного розвитку; інституціональна теорія та Теорія інтернаціоналізації підприємств.

2. Визначено роль торговельно-економічної співпраці між країнами в глобальних умовах розвитку, зокрема основні складові торговельно-економічної співпраці між країнами: торгівля, інвестування, фінансова взаємодія, технологічний обмін, політична співпраця, спільні інфраструктурні проекти тощо. Виокремлено аспекти ролі торговельно-економічної співпраці в світовій економіці та міжнародних економічних відносинах. Наведено найбільш відомі на глобальному рівні приклади торговельно-економічної співпраці між країнами, а саме: Європейський Союз, Азіатсько-Тихоокеанське економічне співтовариство, Північноамериканський вільний торговельний договір, Африканський Союз.

3. Виокремлено методи дослідження торговельно-економічної співпраці між країнами. В тому числі загальнонаукові та математичного моделювання (регресійний, кореляційний та кореляційно-регресійний). Побудовано структурно-логічну схему дослідження.

4. Проаналізовано передумови розвитку торговельно-економічної співпраці України і Китаю, зокрема історія взаємодії між двома країнами має багато різних етапів, від середньовічного періоду до наших днів. За допомогою PESTEL аналізу систематизовано такі аспекти торговельно-економічної співпраці між Україною та Китаєм як політичні, економічні, соціокультурні, технологічні, екологічні та правові. SWOT-матриця умов торговельно-економічної співпраці України і Китаю доповнила аналіз та дозволила врахувати сильні та слабкі сторони, а також

можливості та загрози. Збереження сталості і розвитку торговельно-економічних відносин між Україною і Китаєм вимагає уважного управління цими загрозами та спільних зусиль обох країн для забезпечення взаємовигідної та стійкої співпраці.

5. Досліджено особливості торговельної співпраці України та Китаю в сучасних умовах розвитку. Експорт України до Китаю до лютого 2022 р. постійно зростав, однак через початок повномасштабної військової агресії річний обсяг за 2022 р. впав до рівня 2018 рр. Відповідно побудовано два прогнози, які показують наскільки падіння обсягів експорту 2022 р. змінили вірогідність. Основними категоріями товарів, які експортуються з України до Китаю, є: сільське господарство та продукти харчування, вугілля та енергетичні ресурси, металопродукція, хімічна продукція, машини та обладнання, технології та інновації. Експорт до Китаю важливий для України, за досліджуваний період коливалась від 4 до 14%. Відповідно її значні зміни відбуваються в залежності від того, як розвиваються торговельні відносини між обома країнами. Що стосується частки в загальному імпорті Китаю, він настільки великий, що Україна не має стратегічних переваг на цьому ринку. Найбільш вагомою товарною позицією в експорті українських товарів до Китаю є зернові, а саме кукурудза та ячмінь. Обсяги імпорту значно перевищують обсяги експорту. Основні категорії товарів, які Україна імпортує з Китаю, включають: електроніку та техніку, зокрема смартфони, комп'ютери, електронні компоненти, легкові автомобілі та комплектуючі з Китаю; текстильні вироби, будівельні матеріали та обладнання, товари народного споживання, енергетичне обладнання для виробництва та передачі електроенергії; хімічні продукти, медичне обладнання та медикаменти. Імпорт з Китаю є важливим для України. За досліджуваний період ця частка постійно зростала від 10% в 2015 р. до 15% в 2022 р. Що стосується частки в загальному експорті Китаю, вона дуже незначна, що свідчить, що Україна не є провідним імпортером китайської продукції. Найбільш вагомою товарною позицією в імпорті китайських товарів до України є телефони /смартфони та електричні генератори. Протягом досліджуваного періоду з 2015

по 2022 рр. торговельний баланс між Україною та Китаєм був від'ємним. Однак його динаміка дуже нестала, від 1,3 млн. доларів США в 2015 та 2020 рр. до майже 6 млн. доларів США в 2019 та 2022 р. Стосовно українських товарів, які є найбільш затребуваними на китайському ринку, табл. 2.3 та рис. 2.20, варто відмітити руди, зернові та рослинні олії. Для України Китай є стратегічним партнером, а Україна для Китаю – однією з пересічних країн – торговельних партнерів. Стосовно основних товарів в двосторонніх торговельних потоках, для України це переважно сировина або сільськогосподарські товари з низькою доданою вартістю. Китай в Україну експортує в першу чергу продукцію машинобудування та хімічної промисловості.

6. Зроблено аналіз розвитку напрямів економічної співпраці між Україною та Китаєм в умовах сучасної нестабільності. Економічна співпраця між Україною та Китаєм включає різноманітні напрямки та галузі, зокрема, інвестування розвитку спільних інфраструктурних проєктів, сільське господарство та харчова промисловість; енергетика; науково-технічне співробітництво; фінансова співпраця; розвиток туристичної індустрії; екологічна співпраця; медична співпраця.

7. Оцінено взаємозв'язок торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм на їх економічне зростання. Товарообіг між країнами постійно зростає, навіть складний 2020 р. не став виключенням. Протягом досліджуваного періоду з 2015 по 2022 рр. експорті потоки з України не перевищували імпорتنі потоки до України з Китаю. Лише експорт товарів першої та другої товарних груп значно перевищують обсяги відповідних імпорتنих поставок з Китаю. Всі інші товарні групи та їх експорт має незначні обсяги поставок, що набагато поступається відповідним обсягам імпорту. Економічне зростання України має певну залежність від торговельної співпраці між Україною та Китаєм. Особливо важливим є збереження конкурентних переваг в торгівлі товарами першої та другої товарних груп (с/г продукція та мінеральні продукти), а також активних розвиток експорту товарів четвертої (хімічна промисловість), шостої (деревина) та десятої (машинобудування) товарних груп. Для Китаю сучасні обсяги

торговельної співпраці з Україною є занадто малими і незначними. Безумовно, спостерігається позитивний вплив на зростання ВВП, але мінімальний. У двосторонній співпраці більш зацікавлена Україна.

8. Визначено напрями активізації торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм. Активізація торговельно-економічної співпраці між Україною і Китаєм може бути доцільною для обох країн, якщо вони взаємодіють у таких напрямках як: 1. Торгівля товарами і послугами. 2. Інвестиції. 3. Розширення експортних можливостей. 4. Технологічний обмін. 5. Співпраця в сфері освіти. 6. Підтримка малого та середнього бізнесу. 7. Вирішення торговельних питань. Активна участь у вирішенні торговельних спорів та проблем, сприяння транспарентності і створенню сприятливого торговельного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кваліфікаційна робота магістра : методичні рекомендації до виконання (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні економічні відносини») / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, О. А. Довгаль, Н. А. Казакова, С. А. Касьян, Н. В. Непрядкіна, О. В. Ханова. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 44 с.
2. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.
3. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: У 2 кн. – Кн.1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. За ред. С. Панчишина і П. Островерха. 4-те вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2006. 723с.
4. Економічна теорія : навчальний посібник для студентів неекономічних спеціальностей. С.В. Бойда, М.І. Колосінська. Чернівці: БДФЕУ, 2015. 170 с.
5. Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
6. Економічна теорія: навч. посіб. С.В. Мочерний. Вид. 4-е, стер. Київ: Академія, 2009. 639 с.
7. Економічна теорія: політекономія.: практикум: навч. посіб. За ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2010. 494 с.
8. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка: 2-ге вид. перероб. та доп. уавч. посіб. / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, І.М. В.В. Мартиненко, П.В. Круш, М.М. Теліщук, та ін. К.: Видавничий центр «Кафедра», 2017. 220 с
9. Кокарев І.В. Основи економічної теорії: курс лекцій. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
10. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 416 с.

11. Мельник Л.Ю. Економічна теорія - політекономічний контекст: навч. посіб. Київ: Кондор, 2008. 524 с.
12. Політична економія: навч. посібник. За ред. д-ра екон. наук, проф. К. Т. Кривенка. Київ: КНЕУ, 2001. 508с.
13. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань: Навч. посібн. Київ: Вища школа, 2002. 544с.
14. Економічна теорія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Я.С. Ларіна, О.І. Першина, В.М. Фомішина. Херсон: Олді плюс, 2008. 398 с.
15. Григорова-Беренда Л. І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2016. 136 с.
16. Світова економіка: підручник/ За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 349 с.
17. Глобальна економіка: навч. посібник для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня усіх спеціальностей. Укл.: С.І. Белей, С.В. Бойда, М.І. Колосінська; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2020. 227 с.
18. Глобальна економіка: підручник під грифом МОН. За загальною редакцією Д. Антонюка. І. Бабець, А. Мокія. Запоріжжя: ЗІЕІТ ФОБ Мокшанов В.В. 2017. 612 с.
19. Глобальна економіка : навчальний посібник : у 2-х частинах. Частина 1. Теоретичні засади глобальних досліджень / В. В. Липов. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 228 с.
20. Глобальна економіка: навч. посібник / О.Г. Дзьоба, О.С. Яцюк. ІваноФранківськ: ІФНТУНГ, 2015. 130 с
21. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія. Львів: Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
22. Мазурок П.П. Глобальна економіка: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2009. 208 с. 139

23. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посіб. К.:КНЕУ, 2005. 204 с.
24. Глобальна економіка: навчальний посібник / Шталь Т.В., Доброскок Ю.Б., Тищенко О.О., Проскурніна Н.В., Світлична Ю.О. Харків: Видавництво «Форт», 2016. 358 с.
25. Глобальна економіка : курс лекцій / Т.В. Андросова, О.В. Кот, В.О. Козуб. Електрон. дані. Х.: ХДУХТ, 2017. 233 с.
26. Глобальна економіка: навчальний посібник /Шталь Т.В., Доброскок Ю.Б., Тищенко О.О., Проскурніна Н.В., Світлична Ю.О. Харків: Видавництво «Форт», 2016. 358 с.
27. Міжнародні економічні відносини: підручник / за редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
28. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник / А.І. Боярчук, Р.П. Огородник, І.А. Плющик, Н.М. Антофій, Н.Є. Федорова. Херсон, ТОВ «ВКФ « СТАР» ЛТД», 2018. 374 с.
29. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
30. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник. К.: КНЕУ, 2003. 948 с.
31. Румянцев А.П., Климко Г.Н., Рокоча В.В. та ін. Міжнародна економіка. К.: Знання–прес, 2006. 479 с.
32. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, АртЕк, 2002. 436 с.
33. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец. вищих навч. закл /А.С Філіпенко. К. : Либідь, 2008. 408 с.
34. Голіков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 222 с.

35. Ковальчук О. Я. Математичне моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах (Частина 1). Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 423 с
36. Закон України. Про ратифікацію Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Китайською Народною Республікою URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141271.html
37. Домінантні тенденції розвитку українсько-китайської торгівлі. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_22/1/6.pdf
38. Аудит Зовнішньої Політики: Україна-Китай. URL: <https://sinologist.com.ua/audit-zovnishnoyi-politiki-ukrayina-kitaj/>
39. Доцільність використання зовнішньоекономічних індикаторів для прогнозування валютних курсів. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1499>
40. Аналіз зовнішньоторговельних відносин України і Китайської Народної Республіки. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/9.pdf
41. Україна – Китай після 2014: нова сторінка у відносинах. Можливості і перспективи, перешкоди і ризики. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/14704.pdf>
42. У 2020 р. Китай був головним торговельним партнером України – митна служба. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytay-ukrayina/31043704.html>
43. Торговельно-економічне співробітництво України та Китаю: можливості та загрози URL: <https://sinologist.com.ua/yatsenko-o-m-torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnytstvo-ukrayiny-ta-kytayumozhlyvosti-ta-zagrozy/>
44. Співробітництво України та Китаю на сучасному етапі. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/181695>
45. Розвиток українсько-китайської співпраці: загрози й можливості. URL: <https://agropolit.com/blog/408-rozvitok-ukrayinsko-kitayskogo-spivrobitnitstva-zagrozi-i-mojlivosti>
46. Перспективи зростання торгово-економічного співробітництва КНР та України в контексті реалізації ініціативи «Один пояс – Один шлях». URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2018/5.pdf

47. Особливості торговельної політики Китаю і перспективи експорту України до КНР. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/download/29/18/1>
48. Науково-технічне співробітництво України та Китаю в контексті індустрії 4.0. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/8.pdf
49. Китай – потужний бізнес-партнер чи загроза для України. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/791-kitay--potujniy-biznes-partner-chi-zagroza-dlya-ukrayini>
50. Ініціатива «Один Пояс – Один Шлях»: Ризики співпраці між Китаєм та Україною та протидія їм. URL: <https://sinologist.com.ua/chzhan-hun-initsiatyva-odyn-poyas-odyn-shlyah-ryzyky-spivrobitnytstvamizh-kytayem-ta-ukrayinoyu-ta-protydiya-yim/>
51. Експортний потенціал. URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/products/tree-map?exporter=804&fromMarker=i&toMarker=j&market=156&whatMarker=k>
52. Економічне співробітництво між Україною і Китаєм: реалії та перспективи. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf
53. Foreign Trade Relations Between Ukraine and China: Main Directions of Development. URL: <https://science.lpnu.ua/smeu/all-volumes-and-issues/volume-3-number-2-2021/foreign-trade-relations-between-ukraine-and-china>
54. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
55. Україна та Китай. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo>
56. Договірно-правова база між Україною та Китаєм. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/184-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem>
57. Політичні відносини між Україною та Китаєм. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/185-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem>

58. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм.
URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/186-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem>

59. Науково-технічне співробітництво між Україною та Китаєм. URL:
<https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/187-naukovo-tehniche-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem>

60. Trade statistics for international business development. URL :
https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7c33%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

61. Світовий банк. URL :
<https://data.worldbank.org/country/ukraine?locale=uk>